M. Michaelis Mæstlini

Gœppingensis, in Tubingensi
Academia Mathematici

ALTERVM EXAMEN NOVI PONTIFICIALIS GREGORIANI KALENDARII, QVO EX IPSIS

fontibus demonstratur, quòd nouum Kalendarium omnibus suis partibus, quibus quàm rectissimè reformatum vel est, vel esse putatur, multis modis mendosum, & in ipsis fundamentis vitiosum sit.

QVO AVTHOR VNIVERSOS MATHEmaticos, qui vel primùm confecere nouum illud Kalendarium, vel defendêre hactenus, audacter prouocat, vt nisi Impostores, & publicæ pacis in S. Romano Imperio turbatores haberi velint, ad hoc Examen respondeant. Aut si respondere nequeant: vt se nimis temerario applausu, & præcoci consilio hoc Kalendarium collaudasse, atq; passim ad recipiendum persuasisse, ingenuè pro communis Patriæ salute, agnoscant.

TVBINGÆ,
Apud Georgium Gruppenbachium.
M. D. LXXXVI.

PRÆFATIO AD CANDIDVM LECTOREM.

RECTISSIME SENECAM DIXISSE, quòd omne vitium habeat patrocinium ſuum: quotidiana rerum experientia teſtatur. Nullum enim vitium tam grande eſt, quod ſub virtutis ſpecie ſe non venditet: Nihil tā vitioſum in publicū profertur, quod non apud aliquos & excuſationem & patrocinium inueniat. Sed vt res alias ſilentio prateream: Cùm initio nouum Papale Kalendarium in lucem prodiret, ego quidem mihi nunquam perſuadere potuiſſem, quòd tam longè lateq; per Europam ſpargi, ſepere, radicesque agere poſſit, quandoquidem in fundamentis nihil certitudinis, nihil laudabile, nihil boni ei ineſt. Vnde apud me certus erā, quòd Mathematici, poſtquam putridas eius radices aſpexerint, haud dubio mox ſint eas toti Mundo demonſtraturi, ſimulq; totum Chriſtianum orbem ab eius receptione dehortaturi, ne ſcil. ipſa pro veteri Kalendario, paulo aliter iam, quàm olim, ſe habenti, aliud nouum vitioſiſſimum protrudant, cuius ſurculi vredine corruptiſſimi multorum malorum cauſa fiant. Sed ecce contra omnem ſpem, nullus Mathematicorum in publicum progreditur, qui de veritate ſufficienter, pro vt par eſt, teſtetur. At contrà potius non pauci inueniuntur, qui de hoc Kalendario, tanquam de re optima, vtiliſſima, & ſaluberrima mirificè gloriantur.

Quid hic mihi faciendum ſit, propè ignoro. Dum enim ad alias ſcientias reſpicio, video eas ad ſummum faſtigium aſcendiſſe, vnde de fœlicitate huius ſeculi omnes bonos gaudere poſſe exiſtimo. Sed ſi conſidero, quòd Mathematicorum nullus abſurditates iſtas, quibus nouum Kalendarium laborat, pro dignitate excipit, licet ſemina palpabilium eius errorū partim alibi, partim in mea Dialexi germanica anno 1583. edita habeantur: in diuerſam rurſus rapior ſententiam, vt in ſeculo hoc felici, infelicitati Mathematicæ diſciplinæ condoleam, quòd in tanta Mathematicorum turba,

nullus inuenitur, qui præsenti huic malo se opponat, ne tot regna orbis Christiani errore inuoluantur, falsoq́ persuadeãtur, quòd nouum Kalendarium recipiendum, nullius imperfectionis coargui queat, sed potius, plenissimè præstet, quæcunq́ à reformato Kalendario exoptari possint. Tacentibus ergo reliquis, ego tacere non possum: Sed, quoniam intelligo Kalendarij huius receptionem à suis patronis maius subinde & fortius patrocinium, præter meritum consequi: quoniam video eos pluribus semper commendationibus hoc opus extollere: quoniam animaduerto receptionem eius paulatim magis magisq́ seuerè vrgeri: intermittere non potui, quin præter meam Dialexin priorem, hoc nouum alterum Examen alijs quoq́ communicarem, & hoc ipso Mathematicos eos, qui Kalendarij huius noui sunt vel autores, vel tam acerrimi defensores, temeritatis suæ, nec non officij sui admonerem. Nemo enim eorum factum probabit, quo totum hoc noui Kalendarij opus non prius ad lydium lapidem, sicut hoc Mathematicos facere & decere & debere sciunt, examinârunt: quam præcocibus consilijs (quæ ab ipsorum non paucis, & quidem tanquam à iuratis, non præcocia, sed benè deliberata petita sunt) alijs receptionem eius persuaserunt. Hæc autem ea spe fretus publicare volui, quia spero Mathematicos illos hoc scripto ex veterno tandem exuscitatos errorem suum agnituros, Deoq́ gloriam daturos, atque sententiam suam antea temerè conceptam, iam piè pro patriæ salute emendaturos esse. Confido alios quoq́, quos patriæ salus tangit, vbi hanc noui Kalendarij imbecillitatem perspexerint, de qua nihil tale ipsi prius à suis audiuerant, haudquaquam vltrà ei se credituros esse, quis enim sciens & volens errore se, suosq́, adeoq́ totum Christianum orbem inuolui pateretur? Deus Opt. Max. gratia sua his adesse, suaq́ clementia, quicquid mali ex vitioso hoc Kalendario originem trahit, impedire, auertere, & abolere velit.

Tu Lector candide, lege hæc, perpende, & da gloriam Deo. Vale.

DEMONSTRATIO NECESSARIA ET PERSPICVA: QVOD NOVVM PONTIFICIALE GRE-

gorianum Kalendarium omnibus suis partibus, quibus quàm rectißimè reformatum putatur, multis modis mendosum, & in ipsis fundamentis ruinosum sit.

ARIE DE NOVO KALENDARIO passim mouentur quæstiones & disputationes, quibus ipsum à nonnullis, præsertim à pontificijs non modò approbatur, sed acerrimè etiam defenditur: ab alijs aūt tanquam receptu indignum, multis modis impugnatur. Potissimum aūt Pontificiorū argumentum cōsistit in accusando vetus Romanum seu Iulianū Kalendarium multiplicis imperfectionis, in quam diuturnitate temporis sit prolapsum: Et contrà in commendando Kalendarij noui perfectam reformationem, qua non solùm omnia erronea sint sublata, sed etiā futuro tempori tanta prouidentia sit prospectū, vt Kalendarij huius calculus nullo vnquam tempore in PERPETVVM vlli mutationi obnoxius esse videatur. Hinc ridiculos eos esse putant, qui vetustatis amore mendosum illud, imperfectum & collapsum Kalendarium Iulianum, nouo huic restituto, perfectißimo & omnibus numeris absolutißimo, præferunt. Quanquam autem à diuersum sentientibus huic & alijs Pontificiorum rationibus multa (& rectè quidem) opponantur, qualia sunt: De libertate Christiana, an Ecclesia ad certum tempus secundum Astronomicum calculum reformatum, sit alligata in festiuitatum annuarum celebratione? An Pontifici Romano liceat tempus & Kalendarium reformare? An Christiana Ecclesia teneatur Religionis necessitate illud Kalendarium recipere, quod prima sua origine à Pontifice Romano est oriundum, licet id postea sub alio titulo offeratur? Item, an conducat, vt propter pacis & concordiæ conseruationem, in contractibus & negociationibus, altera pars se eidem Kalendario submittat, cui Pontifex suos subiugauit, & alijs multis, vt idem facerent, persuasit? &c. Quanquam, inquam, hæ & aliæ non paucæ disputationes Pontificijs rectißimè opponantur: interim tamen, quoniam instare non est solucre,

Potissimum noui Kalendarij patronorum argumentum: vetus Kalendarium est erroneum, nouum autem perfectissimum: ergo illud est abolendum, & hoc recipiendum.

uere, ſcrupulus principalis illius argumenti in animo relinquitur. Nam quod perfectum, & ab omnibus mendis repurgatum eſt, occultū ſemper & quaſi tacitum fauorem ſibi conciliat: At contrà defenſio rei imperfectæ, aut in totū falſæ, ſemper ſuſpecta eſſe videtur.

Propoſitio.

Quid ponderis igitur hoc Pontificiorum primarium fundamentum habeat, libeat mihi, tanquam Mathematico, mathematicè per calculum Aſtronomicum, ex quo ſolo hęc cauſa decidenda eſt, quia inde originem ſuam deduxit, examinare. Aliç verò cauſæ, quç pium animum ab hoc Kalendario nouo abſterrere & debent & poſſunt, explicatç ſunt ſcriptis publicis, cùm ab alijs magnis viris præclarè, tum etiam à me peculiari quadam Exegeſi ſeu Dialexi, quæ Anno 1583. Heidelbergæ vernacula lingua Germanica excuſa eſt. Quòd ſi ergo noui Kalendarij calculus Aſtronomico calculo ſatisfacere deprehendatur: non immeritò ipſius autor ſua commendatione, tanquam vir ſatis acuti ingenij, non erit priuandus. Sin contrà: tum poterunt Pontificij mox ſibimet ipſis prędicere, quodnam ſit omnium rectè ſentientium futurum iudicium de reliquis ſuis fundamentis, quibus ipſi hanc ſuam nouam creaturam tantis laudibus efferunt.

Occaſio ſcripti huius.

Agam autem hoc ſcripto, ſepoſitis omnibus alijs diſputationibus, tantummodo de illo principali Aſtronomico Argumento, tanquam Mathematicus cum Mathematicis, & quidem cum ſolis ijs, qui Kalendarij huius noui ſunt vel Autores, vel Patroni (cum reliquis mihi negocium non eſt, niſi, quod planè mihi perſuadeo, eos in hoc vnanimiter mecum ſentire.) Et hoc eò libentius, maioriq; cum promptitudine, quòd per fide dignos quoſdam mihi nunciatum eſt: quendam magnæ exiſtimationis Mathematicum in mandatis habere, vt meum ſcriptum, ſeu Dialexin illam Germanicam, Anno 1583. publicatam, refutet. Quam refutationem ego quidem magno deſiderio hactenus expectaui, ſed videre non potui. Quare vt ille Mathematicus, quiſquis ſit, habeat quod agat, &, ſi in noui Kalendarij defenſione adhuc perſiſtit, nouiſſe poſſit, quònam ſe conuertere debeat, ſi gloriam victoriæ & triumphum de me reportare volet: ego illi meæ Dialexi (quam hic vno verbo totam repetitam volo, non enim eorum, quæ ibi ſcripſi, me pœnitet) hoc ſcriptum præſens, velut Supplementum adiungam. Quod vt legat & examinet cupio. Rogo autem & obteſtor eum, vt vel ipſe, vel quicunque alius ex ſuis complicibus, Kalendarij noui defenſoribus, mihi, ſi poſſibile ipſis ſit, reſpondeat. Hic Rhodus, hic ſaltus.

In

In quot capitibus noua Reformatio Kalendarij Gregoriani perpetui consistat.

TRIA sunt capita, quibus noua Kalendarij Gregoriani perpetui reformatio nititur, quæ eadem Pontifex Romanus Gregorius XIII. in Bulla ei præfixa enumerat.

I. Restitutio & copulatio æquinoctij verni in 21. diem Martij, tali adhibita cautela, vt inde, velut à propria & fixa sede, nunquam, vsque in perpetuum possit recedere.

II. Correctio aurei numeri per Cyclum Epactarum, ea ratione, vt Epactarum numeri non modò singulis omnium annorum mensibus diem nouilunij: verùm etiam, & quidem principaliter Terminum Paschalem, hoc est, certum diem proximi plenilunij post Aequinoctium vernum verum sequentis, quotannis infallibiliter demonstrent.

III. Certus dies Dominicus Paschatis, quòd celebrari debeat die Dominico proximo à plenilunio, quod primùm sequitur post Aequinoctum vernum verum.

De his Pontifex Gregorius XIII. in Bulla super hoc suum Kalendarium: Allatus est, inquit, nobis liber à dilecto filio Antonio Lilio, Artium & Medicinæ Doctore, quem quondam Aloysius eius Germanus frater conscripserat, in quo per nouum quendam Epactarum Cyclum ab eo excogitatum, & ad certam ipsius Aurei numeri normam directum, atque ad QVAMCVNQVE anni solaris magnitudinem accommodatum, OMNIA quæ in Kalendario collapsa sunt, CONSTANTI RATIONE, & SECVLIS OMNIBVS duratura, sic restitui posse ostendit, vt Kalendarium ipsum NVLLI VNQVAM MVTATIONI IN POSTERVM expositum esse videatur. Hoc elogio Pontifex maximam profectò autoritatem suo Kalendario conciliauit. Verùm quoniam Mathematico turpe est Autoritatibus aliorum niti velle, si quando rationes præstò haberi possunt: Idcirco singula hæc correctionis capita examinanda mihi sunt. Vtinam idem ab alijs Mathematicis etiam esset factum.

Caput

Caput primum.

AN AEQVINOCTII VERNI SEDES IN nouo Pontificiali Kalendario, tam fixa sit, in die 21. Martij, ut ab eo NVNQVAM dimoueri posit.

Quid in nouo Kalendario reformatum sit, & quomodo.

VT Aequinoctium vernũ verum ex 11. die Martij, ad quem sua continua anticipatione deuenerat, reduceretur ad 21. Martij, quo, tempore Nicæni Concilij, fuerat, præcepit Gregorius XIII. Papa, dies 10. integros omittere. Et vt in ea die, ceu fixa sede perpetuo hæreret, nec sua illa anticipatione variaretur, statuit, singulis 400. annis tres dies intercalares exterminare, &c.

1. Defectus. Impossibile est, correctionem nouam esse perfectam, quia ex imperfectis tabulis producitur.

Hic mox omnium primo quæritur, ex quibus Tabulis Astronomicis noui Kalendarij reformatio prodierit? Ipsæ enim solæ sunt fundamentum eius. At eas ipsas oportet perfectissimas esse, & cum cœlo exquisitissime congruentes, quandoquidem ex eis confectum est Kalendarium PERPETVVM, ac OMNIBVS SECVLIS duraturum, vt Pontifex ait. Ad hoc respondeo; Autorem vsum fuisse Tabulis Prutenicis. Nam ipsum nullas nouas motuum Tabulas, ex recentissimis proprijs obseruationibus fideliter extructas, quibus veterum Tabularum imperfectio reficeretur, ad manus habuisse, euidentissime tam suo, quam aliorum alto silentio demonstratur. Certe si Tabulas nouas ipsi habere licuisset, quis dubitat, quin magnopere de eis fuisset gloriatus? siquidem si quicquam ad commendationem huius operis facere potuisset, ipse profecto hinc & sibi & suo huic operi ingentem promeritus fuisset. Sed & Christophorus Clauius Bambergensis Iesuita, degens Romæ, in Commentario scripto in sphæram Ioan. de sacro Buscho, & eodem tempore edito, quo Autor hoc suum Kalendarium parturiuit, correctionem hanc egregie quidem extollit, sed nouarum tabularum toto illo libro astronomico ne verbulo meminit. Quare certissimum est, nullas nouas tabulas hoc opus obstetricasse.

Extant autem pro motibus cœlestibus computandis nostro seculo congruentibus nullæ aliæ tabulæ, præterquam Alphonsinæ & Prutenicæ, atque ex alterutris harum deductæ. Porro de vtrisque harum cõmunis omnium Mathematicorum querela est, quod etiam earum calculus cum cœlo non exacte congruat.

Hinc

Hinc ergò statim in primo vestibulo satis magna noui Kalendarij imperfectio comparet, quòd nimirum prima eius fundamenta vacillent. Quomodo enim fieri poterit, vt perfectum, perpetuum, omnibusq; seculis sine vlla mutatione duraturum opus extruatur ex fundamento imperfecto, cui omnes intelligentes tantis desiderijs & votis aliquem artificem precantur, qui illud ex nouis obseruationibus restituat?

Sed Alphonsinarum ne, an Prutenicarum tabularum numeros secutus sit Autor, hoc scire non parùm interest. Id autem colligitur ex ipso opere. Primò quidem, dum æquinoctium vernum verum omisione 10. dierum, restituitur in 21. Martij, subinnuitur, quòd ipsum ante restitutionem fuerit die 11. eiusdem mensis. Verùm Prutenicæ tabulæ reponunt id in 11. diem Martij, Alphonsinæ autem vno die anticipant, his enim Aequinoctium incidit in diem 10. eiusdem. Deinde in Bulla Pontificis mentio fit secunda vice diuersarum anni quantitatum, quòd sc. noui Kalendarij Epactæ ad quamcunque anni magnitudinem sint accommodatæ. Sed Prutenicæ tabulæ annum vertentem verum à medio distinguunt, eumq; aliàs esse maiorem, aliàs minorem, vt mox dicetur, docent, sicut Copernicus hoc ex fundamentis demonstrat. Alphonsinis autem tabulis hæc inæqualitas prorsus est ignota. Huc accedit, quòd in Cyclo Epactarum nouum hoc Kalendarium illam oppositionem lunę & Solis, quę in annis, quorum aureus numerus est 14. quàm proximè ipsi æquinoctiali horę adhæret, hoc seculo nondum pro termino paschali agnoscit, tanquam quę nondum sequatur, sed adhuc pręcedat medio suo motu ingressum solis in primum Arietis punctum, de qua re infrà plura. Sed Alphonsinæ tabulæ medium hoc plenilunium iam nunc faciunt ęquinoctio posterius, at Prutenicæ prius. Ergo in noui Kalendarij confectione autor tabulas Prutenicas Alphonsinis præferre voluit. In quo sanè prudentior fuit, quòd eos sequendos statuit numeros, qui etsi perfectissimi non sunt, reliquis tamen omnibus perfectione præstant, alioqui enim nimis fuisset absurdus.

Nunc ad rem ipsam. Autor Kalendarij reduxit ęquinoctium vernum verum, omissione 10. dierum, ex die 11. Martij. in 21. eiusdem, & vt ei sedem ibi perpetuo fixam constitueret, Cyclum siue tabulam æquationis cycli solaris condidit, qua singulis annis 400. (quibus alioqui ęquinoctia media, non autem vera, vt mox dicetur, anticipant toto ferè triduo) tres dies intercalares transiliantur: hâc conditione seruata, vt omnes anni centenarij, quorum nu-

meri correſpondent annorum communium numeris, pro communibus & ipſi habeantur, eliſo die intercalari: oportebat enim aliàs etiam ipſos eſſe biſſextiles. Quorum centenariorum autem numerus reſpondet anni alicuius, infra centenarium, biſſextilis numero: vt is demum quoque maneat biſſextilis. Itaque ſicut poſt tres annos communes conſuetum eſt quartum biſſextilem ſequi: ita inter ipſos centenarios tres continuè ſe ſequentes, pro communibus habendi erunt, quartus verò biſſextilis retinetur. Hinc ſicut minorum numerorum infra centum, anni 17. 18. 19. 21. 22. 23. 25. &c. ſemper ſunt communes, anni autem 16. 20. 24. &c. biſſextiles, illi dierum 365. hi 366. Ita etiam in nouo Kalendario anni 1700. 1800. 1900. 2100. 2200. 2300. 2500. &c. cõmunes erunt, ſed anni 1000. . 000. 2400. &c. biſſextiles. Et hoc quidem continua ſerie in perpetuum abſque vlla intercidente inæqualitate.

2. Defectus. Aequinoctiorũ anticipatio nõ eſt æqualis: ergo non poteſt in 21. Martij permanere.

Hic nunc adeſte vos Mathematici, ac conſiderate, an ne correctio iſta cum rei veritate, & cum experientia manifeſta, videlicet cum vera anni magnitudine cõgruat, ſicut ea de re Pontifex in Bulla magnis verborum ambullis gloriatur? Aequalis quidem annus tropicus eſt dierum 365. horarum. 5. ſcrup. 49. ſec. 16. hoc eſt, à quadrante diei, ſiue à ſex horis deficit 10. minutis & 44. ſecundis ferè, vnde in annis 134. complet anticipatio vnum ferè diem, & annis 402. ferè totum triduum. At in rerum natura nobis nequaquam medius vel æqualis, ſed verus annus apparet, vnde ad verum annum reducere ſolemus, quæcunque annuis temporibus adhærent, nec alius mediorum annorum, ſicut nec mediorum motuum vſus eſt, quàm vt nobis veros monſtrent, quibus inuentis, medios mox relinquimus. Verus autem annus aliàs, vt ex Prutenicis tabulis cognoſcitur, eſt 365. dierum. horar. 5. ſcr. 55. ſec. 53. alias dierum 365. horar. 5. ſcr. 42. ſec. 38. Quæ diuerſitas efficit, vt æquinoctia & ſolſtitia vera non æqualiter ſingulis 134. annis, ſed interdum ferè 80. interdum vix 300. annis vno die retrocedant. Anno 216. ante Chriſtum natum erat Sol in æquinoctio verno vero die 23. Martij, hora 9. pomeridiana, Anno 89. poſt Chriſtum natum, hoc eſt à priore tempore poſt 304. annos, attigit Sol idem æquinoctium die 22. eiuſdem menſis, hora 9. poſt meridiem. Sic anno 1501. erat Sol in æquinoctio verno vero die 11. Martij, ſeſquihoris ante meridiem. Sed anno 1805. hoc eſt rurſus poſt 304. annos, eò redibit ſol die 10. Martij circa horam 11. meridiei. At anno Chriſti 753. Sol hoc veri æquinoctij punctum ingreſſus eſt die 17. Martij, hora

hora 2. pomerid. Inde post 84. annos, videlicet Anno 837. eò reuersus est die 16. Martij, hora 2. p. m. Hinc manifestum est, quòd æquinoctiorum anticipatio interdum in annis 84. tanta sit, quanta aliàs in 304. annis, sicut eadem de re in Dialexi mea germanica, cap. 11. copiosiùs dixi. Intendat ergò Kalendarij Autor hic omne suum robur, & vos alij eius defensores coniungite vires vestras, necesse enim vobis est, vt hoc Elogium Pontificis, qui Kalendarium vestrum ad omnem anni magnitudinem congruere gloriatur, concilietis cum illa triduana æquali in 400. annis anticipatione. Hoc enim nisi fiat, profectò æquinoctium vernum verum ex manibus vestris elabetur sicut anguilla, nec poteritis in sedili suo, quod diei 21. Martij, magno labore affixistis, detinere. Quemadmodum exemplis sequentibus hæc res magis euidenter patebit.

Anno 1600. incidit æquinoctium in diem 10. Martij, hor. 8. cum dimidia, p. m. Anno 1900. in 9. Martij, hor. 8. cum dimidia, p. m. secundum numeros dierum Veteris Kalendarij. Vera ergò anticipatio est tantummodò vnius diei. Sed nouum Kalendarium his 300. annis præterit totum triduum, nimirum dies intercalares annorum 1700. 1800. 1900. Quare secundum eius numeros incidet hoc æquinoctium (demptis etiam 10. reliquis diebus) anno 1600. in diem 20. Martij, at Anno 1900. in 22. Martij. Præterea in annis post 1900. sequentibus, hæc ipsa diuersitas maiora habet incrementa, vt: anno 1905. qui primus est post aliquem annum bissextilem, incidit æquinoctium in 23. Martij, horam 2. matutinam. Anno 1906. qui secundus est itidem post aliquem intercalarium annorum, fiet æquinoctium die 23. hora 8. antemer. & Anno 1907. 3. post bissextilem, erit æquinoctium die 23. Martij, hora 2. pomerid. Videtis ergo vos, qui tantis laudibus Kalendarium hoc supra astra attollitis, & sedem fixam in eo pro æquinoctio celebratis, quòd æquinoctium hoc vobis nimis sit lubricum, quàm vt in 21. Martij detineri possit. Aequinoctium die 20. 22. 23. Martij.

Sed quid multis? Quid iactat Kalendarij Autor, Pontifex, & eorum asseclæ, huius Kalendarij perfectionem? Cùm tamen præsentium, quibus iam viuimus, annorum experientia eam falsitatis coarguat? Nec enim omisio 10. dierum reduxit æquinoctium plenariè in 21. diem Martij. Nam hoc nostro tempore ipsum incidit omni intercalari anno, non in 21. sed in 20. Martij. Vt: Anno 1584. erat illud in 20. Martij hora 10. noctis. Anno 1596. idem Aequinoctiū iam nunc nostro seculo aliquoties est in 20. Martij.

erit hora 9. noctis eiusdem diei. Anno 1611. hora 8. & 1624. hora 7. pomerid. eiusdem 20. diei Martij, & sic consequenter. Quin etiam post annum 1640. ascendet æquinoctium etiam in ijs annis, qui primi sunt post intercalares, in eundem diem 20. Martij. Itaque ab eo anno venient omnium bissextilium, & omnium proximè post eos sequentium annorum æquinoctia in diem 20. Martij, vsque ad annum 1700. Et quanquam omißione diei intercalaris anni 1700. aliquid horum restituetur, restitutio tamen ista est tantum versuræ solutio: nam æquinoctia annorum bissextilium, & primorum post eos, reducentur quidem, expunctione diei intercalaris anni 1700. in 21. Martij, sed hoc ipso modo transponentur æquinoctia annorum secundorum & tertiorum post bissextiles in 22. Martij. Et hæc permutatio atque vicißitudo non tolli poterit, donec tandem non ita post multos annos, æquinoctia omnium tàm bissextilium, quàm trium sequentium annorum, diem 21. Martij omninò deserant. Ecce tantum abest, vt huic difficultati possit hoc nouo Kalendario vlla medicina parari, etiamsi cuncti omnem suam eruditionem in vnum aceruum congerant.

Obiectio. Quod si quis miretur, quare de his subtilitatibus Astronomicis in anno Politico vel Ecclesiastico disputem? Is nouerit, quòd ego & mecum omnes sani atque prudentes Mathematici vltrò confiteamur, hasce subtilitates Astronomicas in rei veritate nihil conducere ad annum Politicum, vnde neminem Politicorum & plebeiorum hisce grauandum statuimus. Sicut nec Iulius Cæsar, prudentißimus Imperator in anni restitutione subtilitatibus vllis turbas mouere voluit. Nec Patres Concilij Nicæni, qui huic nouo Kalendario (attamen præter suum intentum, sicut in Dialexi mea cap. 6. demonstratur) occasionem subministrant, quicquam de his subtilitatibus monuerunt. Imò nos ipsi nouimus, quod quotiescunque Ecclesia ad huiusmodi subtilitates delapsa est, quales olim inter Ecclesiam Romanam & Alexandrinam de termino Paschatis erant, antequam per Dionysium Abbatem Romanum, circa annum Christi 532. cyclus decemnouennalis restitueretur, ipsa horribiliter cum maxima offensione infirmorum fuerit perturbata. Contrà autem nemini incognitum est, quòd interim ab anno 532. ad hoc nouum Kalendarium vsque, propter sublatas has subtilitates, vniformitas, & nunquam satis laudata concordia in toto orbe Christiano (quod ad præsentem Kalendarij vsum, vna cum Paschatis celebratione attinet) fuerit seruata. Non ergò gratum mihi est, de his subtilitatibus vllam hic quæstionem mouere, sed mallem

cas

eas Scholæ Astronomicæ relinquere. Sed Kalendarij Autor in canonibus suis, & Pontifex in Bulla, atq; alij eorum coadiutores, quos Pontifex magno numero in vrbem (ipso teste in Bulla) conuocauit, circa has subtilitates versantur, & earum gratia de nouo hoc Kalendario suo iactitare non erubescunt, quòd ipsum tàm perfectum sit, ne VLLI VNQVAM MVTATIONI sit obnoxium futurum: quod profectò de subtilitatibus Astronomicis, constanti ratione à se obseruatis, intelligunt, si enim in eis quicquam desideretur, certum est, quòd tam præclara perpetuæ perfectionis, omnibus seculis duraturæ laus, nequaquam possit huic ipsorum Kalendario competere: Vnde Gregorius XIII. Papa non veretur canonum illorum subtilitatibus totum orbem Christianum sub metu indignationis ipsius DEI OMNIPOTENTIS, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, subijcere, non aliter, quàm si magna pars æternæ salutis in his subtilitatibus esset reposita. Idcirco hæ ipsæ subtilitates mihi hic examinandæ sunt, vt demonstretur, quàm ineptum sit, quàm etiam impossibile, velle annum Politicum huiusmodi subtilitatibus vincire, quia non correctio, sed confusio Kalendarij inde subsequi necesse habet. Vnde manifestum euadit, quàm infœliciter hoc ipsum in nouo Kalendario fuerit tentatum.

Sin verò quis obijciat, quòd motus cœlestes eiusmodi æquationibus ligentur, quibus quicquid alicubi adimatur, id alibi restituatur, vndè mutua compensatione facta, futurum, vt æquinoctium vernum verum ad 21. Martij redeat. Respondeo. Etsi æquationes alibi sint addendæ, quæ alibi minuuntur: Eorum tamen restitutio non nisi post aliquot centenos, vel etiam millenos annos absoluitur, vt mox dicetur, at interim toto illo tempore Ecclesia se peccatis, & quidem absurdissimis (sic nominantur huiusmodi errores à Kalendarij Autore, canone 2.) pollueret, quando ipsa persuasa à Pontifice Gregorio XIII. falsò crederet, quòd æquinoctium vernum, non medium, sed verum, semper in 21. Martij sedem suam fixam teneret. Vndè futurum, vt pascha (sicut infra demonstrabitur) etsi iuxta Kalendarij præscriptionem obseruetur, non tamen conueniente tempore celebretur. Hic ergò rursus videte vestri Kalendarij certitudinem. **Altera obiectio.**

Præterea. Calculus Astronomicus (cuius pars est Kalendarij computus) proprium habet hoc, vt extendi possit tàm ad præcedentia, quàm sequẽtia tempora, numerata ab epocha suæ fundationis. Hanc ob causam ex calculo motuum cœlestium, extructo ex obseruationibus his 2000. duntaxat annis nuper elapsis, computa- **Calculus nouæ reformationis non potest cum præteritis annis concordare.**

 mus

mus motus syderum retrò vsque ad primam rerum creationem, non aliter, quàm si motuum calculus iam tum fuisset sic constructus. Quin etiam omnis certitudo tabularum astronomicarum ex præteriti temporis obseruationibus dependet. Si enim cum eis concordent, magnum id argumentum est, quòd futuro etiam tempore earum numeris tutò fidere liceat. Sed si ab antiquis obseruationib. discrepent, certissimum & indubitatum est argumentum, eas futuris temporibus inutiles fore. Sic etiam annis Iulianis numeramus tempora retrò multis seculis ante Iulium Cæsarem, siue ante inuentum Iulianum annum elapsis, non aliter, quàm si iam tum vel ab origine Mundi vsitatus fuisset. Ita pari modo huius Kalendarij vsus poterit tàm præteritis, quam venturis annis accommodari. Nam hoc intentum eius est, nec aliud esse licet, quàm vt, sicut nunc præstet, quod præstandum est, ita iam olim idem ipsum præstiturum fuisset, si modò citius vsurpari cœpisset. Sed quomodo se habeat, docet vel vnum hoc exemplum.

Aequinoctium in 19. Martij.

Anno 1200. erat æquinoctium vernum verum die 12. Martij hora 6. p. m. Sed qui in veteri Kalendario erat dies 12. is in nouo fuisset tum 19. dies. Nam dierum 10. omissorum anno 1582. tres posteriores cedunt annis illis 400. inter annum 1200. & 1600. Quare dies æquinoctij illic fuit nequaquam dies 21. sed 19. Martij. Vos Mathematici ergo, Kalendarij noui defensores, adhuc'ne cum Pontifice dicitis, quòd æquinoctij verni dies sit fixa? Sunt'ne hic dies 19. & suprà 23. Martij, ijdem cum 21. die? Ego profectò ex ea Arithmetica, quæ mihi discenda fuit, hos pro eodem agnoscere non possum. Quod si vobis fuerit, sicut nouum Kalendarium, ita etiam noua Arithmetica, quæso communicare eam etiam alijs.

Correctio noua à prima sua origine sc. à tempore Nicæni Concilij omnino discrepat.

In specie autem hic singulariter notanda est crassa & ridicula, ne dicam pudenda, noui Kalendarij exorbitatio. Correctionis fundamentum & origo, est Concilij Nicæni authoritas, vel decretum. Quis hic non dicet, quòd noui Kalendarij calculus maximoperè cum illius Concilij tempore congruere debeat? Nam si vlla eius est perfectio, eam certè talem esse oportet, vt, si Concilij eius Patribus cognita, & ab ijsdem recepta fuisset, ipsa ab eo tempore statim incipiendo illos 10. dies paulatim, locis & temporibus competentibus abstulisset. Quod si factum fuisset: nunc non tantùm ea 10. dierum elisione toto hoc tempore in vnum aceruum collectorum, non opus esset, sed Kalendarium ipsum per se, sine vlteriore

corre-

correctione hæc omnia, ſicut iam exhibentur, ſua ſponte obtuliſſet. Atque hoc modo vnus & idem ſtatus, is ſcilicet qui tempore Nicæni Concilij fuit, continua ſerie inuariatus permanſiſſet. Sed ecce quæ ſit eius conſtantia. Abiecti ſunt 10. dies ſimul, propterea quòd ij temporibus congruentibus, indè à Concilio Nicæno non ſingulatim ablati ſunt. At quæ ſunt illa loca & tempora, quibus hæc eliſio neglecta eſt? Oportet certè omiſsionem hanc decem vicibus non fuiſſe obſeruatam, quandoquidem in 10. dies excreuit. Oportet etiam eadem loca in nouo Kalendario exactiſsimè notari poſſe. Verùm ſi calculus iſte nouus (attendite vos Mathematici) ad dictum annum retro eadem proportione retrahatur, qua in futuros annos continuandus traditur, monſtrantur nequaquam 10. ſed tantummodo 9. dies, qui hactenus elidendi fuiſſent, videlicet, dies intercalares annorũ 1500. 1400. 1300. 1100. 1000. 900. 700. 600. 500. reliqui enim centenarij, ſcilicet 1200. 800. 400. biſſextiles manent. Videtis quòd planè nullus ſuperſit locus pro exterminando die 10. Ergò oportet æquinoctium illic non in 21. ſed 20. Martij fuiſſe: Cui tamen & experientia, & veſtrum toties repetitum teſtimonium reclamat. Ecce quæ ſit veſtri operis perfectio, quàm elegans eius cum experientia & obſeruationibus concordia.

Correctio noua omittit 10. dies, cum tamen eius fundamenta non niſi 9. dies exhibeant. Hinc æquinoctium venit tempore Cōcilij Nicæni non in 21. ſed in 20. Martij.

Si forſan hoc leue videatur, ſubijciam aliud maius abſurdum. Quàm procul à ſtatu priſtini ſeculi, quo Concilium Nicænum celebratum eſt, nouum Kalendarium abſit, ex eo quoq; colligi poteſt: quòd ipſum eo vſque retractum, nec literam Dominicalem veram monſtrat, nec qui dies Dominici tum fuerint, indicare nouit, ſed toto illo tempore per totos ducentos annos, falſum pro vero offert. Exemplum. Anno Chriſti 326. Cyclus ſolaris erat 27. Ergo ſecundum antiquum calculum, qui inde vſque ad nos nulla interueniente interruptione delatus eſt, fuit litera Dominicalis B. & propterea dies (verbi gratia) 2. 9. &c. Ianuarij, item dies 3. 10. &c. April. erant dies Dominici & dies 3. 10. &c. Ianua: item dies 4. 11. &c. Aprilis, fuerunt dies Lunæ &c. Hoc idem docet quidem calculus canonis 4. noui Kalendarij, neglecta tamen correctione ſua noua.

Noua correctio facit tempore Nicæni Concilij ex die Lunæ diem Solis.

Cognoſcitur autem cyclus ſolaris tam veteri, quàm nouo Kalendarij computo, ſi ſcilicet anno labenti, numerato à natali Chriſti addantur 9. & ſumma collecta per 28. diuidatur, qui enim numerus fuerit reſiduus, is eſt numerus cycli ſolaris eius anni. Vt ad numerum 326. ſi addantur 9. conficiuntur 335. his per 28. diuiſis, relinquuntur 27. numerus cycli ſolaris anni 326. (Quod ſi contingat vt nihil ſit reſiduum, tum 28. erit numerus illius anni.

Præceptum inueniendi cyclum ſolarem.

Sed

Modus inueniendi literam Dominicalem cuiusque anni.

Sed quæ literæ Dominicales singulis numeris cycli solaris secundum antiquum computum competant, docet sequens tabula, qua primę cellulæ litera debetur numero eius cycli 1. secundæ litera debetur numero 2. tertię numero 3. &c. Sed si binæ literæ sunt coniunctæ, annus is bissextilis indicatur &c. Hinc vicesima septima cellula habet literam B.

CYCLVS SOLARIS SEV LITERARVM Dominicalium antiquus 28. annorum.

V				VII				II				IIII	
g f	e	d	c	b a	g	f	e	d c	b	a	g	f e	d
		VI				I				III			
c	b	a g	f	e	d	c b	a	g	f	e d	c	b	a

Quod si verò noui Kalendarij computus continuetur retrò, seruata correctione pari modo, quo ab autore idem computus prorogatur cum correctione in venturos annos: non cèdet anno 326. litera Dominicalis B. sed litera, C. Noua enim correctio propter omittendos dies intercalares in quibusdam annis centenarijs, interrumpit seriem cycli huius, ne ijsdem eius numeris eædem literæ Dominicales congruant. Quam ob causam cyclo solari præcedenti adiecit autor tabulam æquationis sequentem, qua singulis annis centenarijs præfiguntur literę numerales, correspondentes literis numeralibus, quas ex eiusdem sententia cyclo pręcedenti superimposuimus. Numerales autem illę literę sunt æquationum indices, quibus notatur, quo in loco cycli illius post interruptionem sit denuò faciendum initium. Vt cùm hactenus vsq; ad correctionem anno 1582. factam, numero cycli solaris 1. cesserit litera Dominicalis primæ cellulæ: numero 2. litera secundæ: & sic consequenter, vndè etiam litera numeralis. V. prefigitur primo, & etiam 1582. anno, à nato Christo, quę in priore tabula superimponitur primę cellulę: tamen correctione facta numeri cycli huius inchoandi veniunt ab ea cellula, quæ literam numeralem I. supra scriptam habet, qualis etiam anno 1582. post ablatos 10. dies apponitur, igitur numerus cycli solaris 1. posthac habet literam Dominicalem, non g f, vt antè, sed c b. & sic etiam reliqui, vsq; ad annum 1700. quo denuò mutandus

tandus est cyclus ille, propter omittendum diem intercalarem, atq; um initium eius reponendum erit in cellulam, quę literas I I. superincumbentes habet, &c. Est autem ęquationis hæc autoris tabula, quę sequitur.

TABVLA AEQVATIONIS CYCLI *solaris antiqui.*

	Anni Domini		Anni Domini		Anni Domini
V	1	II	2600	V	4000 biss.
V	1582	III	2700	VI	4100
Detractis x diebus.		III	2800 biss.	VII	4200
I	1582	IIII	2900	I	4300
I	1600 biss.	V	3000	I	4400 biss.
II	1700	VI	3100	II	4500
III	1800	VI	3200 biss.	III	4600
IIII	1900	VII	3300	IIII	4700
IIII	2000 biss.	I	3400	IIII	4800 biss.
V	2100	II	3500	V	4900
VI	2200	II	3600 biss.	VI	5000
VII	2300	III	3700	VII	5100
VII	2400 biss.	IIII	3800	VII	5200 biss.
I	2500	V	3900	I	5300

Vsus tabulę est hic. Dato quocunque anno siue ante siue post correctionem, inuestigetur initio per ea, quæ paulò antè precedunt, eius anni numerus cycli solaris: deinde obseruentur literę numerales eidem anno (si in hac tabula habeatur) aut anno proximo minori (si datus annus in tabula non sit) ascriptę: inde à similibus literis numeralibus in tabula cycli solaris præcedente, inclusiuè initium faciendo, numerentur cellulæ sequentes totidem, quot cycli solaris numerus dato anno congruens, vnitates habuerit, postrema ergò illa cellula habebit eius anni literam Dominicalem, vt: Anno 1580. numerus cycli solaris est 21. Annus proximè minor nullus hac tabula est, quàm 1. à Christo nato, cui adiacet litera numeralis V. quę index est literæ Dominicalis. Quare à V. quę litera in priore tabula in principio est, initió facto, numerario ad 21. incidit in cellulam, cuius literæ c b. eius anni Dominicales sunt. Sic Anno 1587. cyclus solaris est 28. Sed annus 1582. post correctionem habet indicem literam I. Ab ea cellula ergò, quę I. habet, per sequentes omnes numerando, inuenietur D. litera dominicalis, anni 1587.

Hoc cùm sit: quid prohibet, quin ad annos præteritos hæc eadem æquationis ratio reducatur? Ea ergò erit sicut sequitur.

TABVLA AEQVATIONIS CYCLI SOlaris antiqui, tanquam ea iam olim fuissent vsitatæ.

	Anni Domini		Anni Domini		Anni Domini
III	1	I	600	V	1200 biss.
IIII	100	II	700	VI	1300
V	200	II	800 biss.	VII	1400
VI	300	III	900	I	1500
VI	400 biss.	IIII	1000	I	1600 biss.
VII	500	V	1100	II	1700 &c.

Iam nunc ex eadem hac tabula si litera Dominicalis quæratur ad annos Concilij Nicæni, patebit, id quod dixi antea. Vt, verbi gratia Anno 326. Numerus cycli solaris erat 27. sed annus proximè minor hac tabula inuenitur 300. habens indicem æquationis VI. Ergò à literis his numeralibus VI. facto initio in tabula cycli solaris, si numerentur 27. cellulæ, postrema habebit literam Dominicalem C. Igitur secundum huius noui Kalendarij rationes proprijssimas necesse est, vt statuatur litera C. fuisse Dominicalis Anno 326. & propterea dies 3. 10. &c. Ianuarij, item dies 4. 11. &c. Aprilis fuissent Dominici dies. Sed suprà demonstratum est, quòd hi ipsi dies non fuerint Dominici, sed dies Lunæ. Hic rursus cernitis, vos Mathematici, turpem Kalendarij vestri lapsum, & fœdam audaciam. Dum enim promittit restitutionem Nicæni seculi: interim non potest vos de certis diebus septimanæ informare, sed ordinarios eos dies pudenda temeritate transponit. Est etiam canone 4. eiusdem Kalendarij alia talis æquationum tabula, quæ eodem modo retrò reducta, literam Dominicalem eius anni etiam ponit C. Et hæc differentia totis ducentenis annis durat, nam anno 400. æquatio alia locum non habet, quia bissextilis eius dies non adimitur. Quòd si quis dicat; æquationes istas iam demum in anno correctionis incipiendas esse: in præteritis autem vtendum esse Kalendario antiquo. Huic, sicut suprà respondeo: Video sanè hoc; nam æquationes istæ cum antiquis temporibus collatæ, falsissimæ inueniuntur, nec vsum vllum habent, siquidē nesciunt quo die æquinoctium fuerit, nec inueniunt vllos veros dies Dominicos, vnde multò minus, sicut infrà patebit, docere vos poterunt, quibus diebus antiquitus in Concilio Nicæno, vel post illud celebratum, vel celebrandum fuerit pa-

Obiectio.

sclia.

scha. Verùm non spectandum est, quid fiat, sed quàm bene fiat. An non nouum Kalendarium ad Concilij Nicæni decretum iuratum est, & ad illud reformatum dicitur? Annon ea propter cum illo exquisitissimè cõgruere debebat? Quod si illa sub tempore Concilij eius ex veteri computo numeranda sunt, annon hoc ipso modo vetus Kalendarium probatis, & nouum hoc vestrum improbatis? Quin potius istarum æquationum, atque adeò totius correctionis principium non in anno 1582. sed in ipso Concilio Nicæno consistit. Nam nihil aliud ipsum velle potest, nec debet, nec aliud subinnuunt vestræ querelę aduersus vetus Kalendarium, quàm si istæ æquationes iam olim fuissent vsurpatæ, quòd Ecclesia toto hoc tempore, & porrò etiam in perpetuum habuisset, & habitura sit correctissimum Kalendarium: sed postquam vsque ad annum 1582. fuerint neglectę, quòd hac reformatione quasi ab exilio reuocatæ, in integrum restituantur, eisque omne id, quod tempore intermedio decesserat, reddatur. Et hoc ipsum Autor suo proprio exemplo confirmat. Nam in tabula æquationum cycli epactarum perpetui ipse similiter æquationem lunationum (sicut ex cap. 2. cognoscetur) non ad sequentes tantùm, sed etiam ad præteritos annos vsque ad principium annorum Christi adhibet. Quare non immeritò hic quoque simili æquatione vtendum erit.

Placuit autem huic loco, sicut & sequentibus capitibus, ipsas tabulas æquationum, ex Kalendario nouo transcriptas interserere, partim vt rationes & fundamenta Kalendarij cognoscantur, partim vt inde earundem imbecillitas & absurditas pateflat. Hęc autem intelligi non potest, nisi simul de ipsis rationibus quis fuerit edoctus.

Quod cùm sit, cur quęso in ore semper habetis, Concilium Nicęnum, Concilium Nicęnum? Cur contenditis, quòd Kalendarium ad Concilij eius constitutionem reformandum fuerit, & iam vestrà operà reformatum sit? Cùm tamen nec diem ęquinoctij verni, nec vllam diem Dominicam, aliamúe in septimana certam, ad tempus Concilij illius mõstrare possitis, sed calculo vestro pro 21. supponatis 20. diem Martij, & pro die Dominica, diē Lunę, &c. Si quid frontis est vobis, an non pudebit vos vestri laboris in hoc Kalendario conficiendo suscepti? An non vos, qui confectum recepistis, alijsque ad recipiendum vestris consilijs autores fuistis, erubescitis, quòd in calculum eius non aliter inquirere potueritis: aut si potuistis, quòd eum melius non examinaueritis, priusquàm autoritate Papę moti, eum velut singulari artificio absolutum proclamaretis? Pudeat, inquam, vos vestræ vel inscitię vel temeritatis. Sed quis in posterum confidet Kalendarij huius numeris, cùm ipsi tàm ridiculè fallant tempora anteacta?

 Non

Correctio noua numerat æquinoctij veri anticipationem velut motum medium.

Non minus ridiculum est, quòd Kalendarij huius autores, quos Mathematicos esse conuenit, motum seu anticipationem ęquinoctij veri, non aliter, quàm vt motum medium computant. Sed quid quęso in Astronomia absurdius dici potest? Cùm omnis Astronomica scientia in eo potissimū consistat, vt doceat, quàm inęquales sint motus veri seu apparentes, & quantum à medijs differant. Quamobrem etsi media æquinoctia hac tridui intra 400. annos omissione possent forsan multis seculis (non tamen omnibus, sicut patet in mea Dialexi cap. 11. Animaduers. IIII. secundi defectus Astronomici) habere sedem propemodum fixam in vna certa die: Hoc tamen negotio, non de ęquinoctio verno medio, quod incidit non in 21. sed in 23. Martij, agitur. Hoc ergò cùm autores Kalendarij non perpenderint, prostituunt se egregiè deridendos, quòd in ijs halucinantur, quę cuiuis ex astronomię tyronibus nota esse conuenit. Sicut autem verum ęquinoctium à medio potest toto quatriduo recedere in antecedentia, quemadmodum suprà dictum est de anno 1200. eo enim anno verum prius fuit medio 4. diebus, quantum sc. 19. dies à 23. distat, quod fieri solet, quoties vtraq; prostaphęresis, ęquinoctiorum & anomalię Solis annuę fuerit maxima & addenda: Ita quando vtraq; futura est maxima & subtrahenda (si Mundus tamdiu subsisteret: quanquam nouum Kalendarium de nouissimo aliquo die nihil nouit, alioqui non continuaret suos canones ad 40. mille annos post Christum natum) ibi tum idem verum ęquinoctium sequetur post medium itidem quatriduo, & incidet in 27. diem Martij. Vbi hic est dies 21. Martij? Laudibus vestris, vos Mathematici, videmini Kalendarium vestrum nimis altè supra astra eleuasse, adeò vt ęquinoctium eius vertigine correptum, hinc inde nutando, tandem ex sedili suo, quod firmum fixistis ei in 21. Martij, delapsum sit, & in illos alios dies deciderit. Succurrite ergò clienti vestro, ne nimium errando vos omnino deludat & pudefaciat, sicut iam statim sequitur.

Addo enim & hoc, quod vos considerare velim. Hoc nostro quidem seculo, dum apogęum solis adhuc circa solstitium ęstiuum moratur, fit, vt prostaphęresis annuę anomalię, quę debetur motui eius die ęquinoctij verni, sit non tantùm addenda, sed etiam propè maxima: Idcirco ipsum ęquinoctium vernum verum propter prostaphęresin ęquinoctiorum aliàs addendam aliàs subtrahendam, nutat à die 21. reciprocè ad 19. & ad 23. Martij. Verùm propter apogęi descensum versus libram, fit, vt addenda hęc prostaphęresis paulatim attenuetur, donec tandem omnino annihiletur.

At vbi apogęum Solis superauerit Libræ priores partes: eadem

prosta-

prostaphæresis, quæ æquinoctij verni diei cedit, augebitur denuò, sed sub titulo subtractionis, &c. Hinc necessario subsequetur, vt reciproca æquinoctialis diei nutatio nō amplius depēdeat à 21. Mart. sed transeat in diem 22. 23. 24. vsque in 25. eiusdem, à singulis eorum similiter biduo antè, & biduo pòst nutando. Itaque futurum erit (loquor denuò ex sententia noui Kalendarij, quod nullum diem nouissimum habet) vt ęquinoctiū vernum verum diem 21. Martij tandem penitus deserat, adeò vt etiā nulla nutatione eum amplius attingere possit. Fiet autem hoc circa annum Christi 4700. Quanquam enim hoc idem æquinoctium interea maiorem huius temporis partem conficiet extra diem 21. Martij, vagando per 20, 22. 23. 24. & 25. interdum tamen reciprocabitur rursus etiam in 21. eiusdem. Verùm vbi ad annum 4700. peruentum fuerit, reditus eius ad 21. Martij, nullus vnquam amplius expectandus erit, donec 15000. anni post Christum fuerint completi. Considerate iterum, vos Mathematici, quàm PERPETVA & FIXA sit sedes æquinoctij vestri in 21. Martij. Videtis hic, quòd ipsum per decem mille annos, & vltra, non inuenietur in 21. sed vel in 22. 23. 24. 25. 26. vel etiam 27. die Martij. Et hoc quidem futurum est, adhuc eo tempore, quo Kalendarium hoc nouum perfectissimam certitudinem sibi pollicetur. Nam calculum hunc ego nondum tàm procul extendi, quin Kalendarij autor suum calculum ad annos multò remotiores produxerit.

Aequinoctium maiori temporis parte versabitur extra 21. Martij, vsque ad 4700. annum, inde ab eo per 10000. annos non amplius in 21. Martij redibit.

Sic ergo, vos Kalendarij noui defensores, cernitis, quàm exquisitum habeatis Kalendarium, tale nimirum, quod velut præfractus & indomitus equus, nec procedere, nec retrocedere vult, imò quod in primo vestibulo falsum deprehenditur, dum ad primam suam stationem, tanquam locum natiuum, redire nec vult, nec potest, in quo etiam pro 21. die, omnes reliqui à 19. vsque ad 27. vobis insimul obtruduntur, item in quo ęquinoctium vernum verum, vt plurimùm in alijs illis diebus, rariùs autem, imò si integras reuolutiones dictarum anomaliarum spectetis, rarissimè in 21. die versatur. Quid autem hęc in Paschali festo turbent, patebit ex sequentibus. Quare non amplius dubium vobis esse potest, quin sciatis, vos non tantùm miserè esse deceptos, sed etiam ne soli sitis miseri, vos vestris consilijs & approbationibus alios quoque, ad recipiendum hoc vitiosum Kalendarium decepisse. Sed quid interim conscientia vestra? Respondete si potestis.

Caput secundum.

AN NVMERI EPACTARVM IN Kalendario nouo indicent veros dies Nouiluniorum: Et quod præcipuè promittunt, an demonstrent verum terminum Paschalem.

Aureus numerus.

AVrei numeri vsus erat, vt primò quidem Nouilunia, deinde autem, & quidem principaliter, terminum Paschalem demonstraret. Sed quia lunationes ab eo itidem anticiparunt: hic vsus eius in nouo Kalendario sublatus est, & eius loco substitutus est in hunc vsum Epactarum cyclus. Aureo tamen numero aliud munus est datum, nimirum vt ipse sit Epactarum index. Sed certæ ne sint Epactæ & infallibiles Nouiluniorum & termini Paschalis notæ, docent sequentia. Epactæ autem sunt numeri à 30. numerati retrò vsque ad vnitatem, distributi per totum Kalendarium Gregorianum, & singulis diebus ascripti, &c. Verùm hi numeri, quoad priorem eorum vsum, quo fiunt Nouiluniorum termini, languidissimi deprehenduntur, nam cum veris Nouilunijs rarissimè congruunt. Exemplis hoc fiet manifestius.

Epactæ.

Epactarum prior vsus inanis est, ipsæ enim nô possunt certos nouiluniorum dies monstrare.

Anno 1584. Aureus numerus est 8. vnde Epacta illius anni in canone Epactarum offertur xviij. Vbicunque ergo in Kalendario scribitur Epacta xviij. ea die Lunam oportebat esse nouam. Sed quantùm dissentiant à cœlo, tabella sequens docet, qua notantur in prima columna dies, quibus luna noua esse debebat secundum noui Kalendarij rationes. Secunda columna sunt dies & horæ veri Nouilunij secundum calculum Astronomicum. Et ne quis errore deprehenso forsan ad motus seu Nouilunia media confugiat, quasi tabulæ Epactarum ad motus medios tantùm, non ad veros computatæ sint, quia hoc sit impossibile, illud autem absque dubio plenissimè præstitum: ideò tertia columna dies & menses mediorum Nouiluniorum etiam indicantur. Quarta verò columna mensium nomina habet. Quæ omnia computantur pro meridiano vrbis Romæ, ad quem haud dubio Kalendarij Autor potissimum respexit.

Noui-

Nouilunia iuxta Epactas.	Nouilunia vera	Nouilunia media iuxta calculum Astronomicum.	Menses.	
Die	Die hora	Die hora		1584.
13	12 12 post mer.	12 6 p. m.	Ianuarij.	
11	11 5 post mer.	11 7 a. m.	Februarij.	
13	12 8 ante mer.	11 8 p. m.	Martij.	
11	10 8 p. m.	10 8 a. m.	Aprilis.	
11	10 6 a. m.	9 9 p. m.	Maij.	
9	8 1 p. m.	8 10 a. m.	Iunij.	
9	7 9 p. m.	7 11 p. m.	Iulij.	
7	6 4 a. m.	6 11 a. m.	Augusti.	
6	4 in meridie	4 12 p. m.	Septembris.	
5	3 11 p. m.	4 1 p. m.	Octobris.	
4	2 1 p. m.	3 1 a. m.	Nouembris	
3	2 5 a. m.	2 2 p. m.	Decembris.	

Sic Anno 1585. aureus numerus 9. offert Epactam xxix. hinc dies Nouiluniorum monstrantur ij, qui sequenti tabula scripti sunt columna prima, sed vera & media, prout calculus Astronomicus elicit, in secunda & tertia columna è regione habentur.

2 Ian.	1 med. noct. pc.	1 3 a. m	Ianuarij.	1585.
	30 7 p. m.	30 4 p. m		
1 Febr.			Februarij.	
2 Mart.	1 1 p. m.	1 4 a. m.	Martij.	
1 April.	31 5 a. m.	30 5 p. m.		
30 April.	29 7 p. m.	29 6 a. m.	Aprilis.	
30	29 5 a. m.	28 7 p. m.	Maij.	
28	27 2 p. m.	27 7 a. m.	Iunij.	
28	26 9 p. m.	26 8 p. m.	Iulij.	
26	25 4 a. m.	25 9 a. m.	Augusti.	
25	23 1 p. m.	23 10 p. m.	Septembris.	
24	22 11 p. m.	23 10 a. m.	Octobris.	
23	21 11 a. m.	21 11 p. m.	Nouembris	
22	21 2 a. m.	21 in meridie	Decembris.	

Item, Anno 1586. Aureus numerus 10. habet Epactam X. quare dies nouiluniorum sunt, vt sequitur.

	Nouilunia iuxta Epactas.	Nouilunia vera iuxta calculum	Nouilunia media Astronomicum.	Menses.
1586.	Die	Die hora	Die hora	
	21	19 7 p. m.	19 12 p. m.	Ianuarij.
	19	18 1 p. m.	18 1 p. m.	Februarij.
	21	20 8 a. m.	19 2 a. m.	Martij.
	19	19 2 a. m.	18 2 p. m.	Aprilis.
	19	18 3 p. m.	18 4 a. m.	Maij.
	17	16 3 a. m.	16 4 p. m.	Iunij.
	17	16 in meridie	16 5 a. m.	Iulij.
	15	14 9 p. m.	14 6 p. m.	Augusti.
	14	13 5 a. m.	13 6 a. m.	Septembris.
	13	12 2 p. m.	12 7 p. m.	Octobris.
	12	10 12 p. m.	11 8 a. m.	Nouembris.
	11	10 11 a. m.	11 9 p. m.	Decembris.

Pauculis his exemplis satis patet, quòd Epactarum numeri vehementer sint fallaces, quandoquidem raro cum calculo tàm mediorum quàm verorum motuum cōcordant, sed ab eis sæpius vno die, aliquando biduo distant. Quoniam ergò Nouiluniorum dies per has Epactas falsi indicantur, quomodo quæso fieri poterit, vt ex principio falso, verus dies plenilunij, vel vera ætas Lunæ computetur? Et huius quidem falsitatis Autorem ipsum non pudet. Canone enim 2. § Exemplum Anno correctionis: citat ex Kalendario suo quædam exempla, de quibus haud dubio certus esse potuit, quòd ad calculum Astronomicum examinata, falsitatem sui calculi proditura sint. Cum anno correctionis 1582. aureus numerus sit 6. & inde Epacta XXVI. fiet, inquit, Nouilunium die 27. Octobris, & 26. Nouembris, & 25. Decembris. Verùm ex his tribus Nouiluniorum diebus, calculus Astronomicus in motibus veris duos priores, & in motibus medijs omnes improbat, docens, eos vno die tardiùs iusto notari. Et hoc accidit (quod prætereundum non puto) in ijs diebus, à quibus factum est primum auspicium numerorum noui Kalendarij. Qui cùm fuerint falsi: quis iam de reliquis maiorem certitudinem audebit sibi promittere? Hic, vos Mathematici Kalendarij huius Patres vel Patroni, accurrite denuò, & ferte sup-

te suppetias huic languido vestro clienti. Sed en, autor ipsemet, canone 2. §. Quod si quando: medicinam adhibet, suosq; hos vitiosos numeros excusat, nec quidem negat, Epactas aliquando serius monstrare diem Nouilunij: rationem adiungit, quia impossibile sit, vt aliquis cyclus perfectissime cum calculo Astronomico correspondeat: Attamen, inquit, in hac Epactarum distributione potiorem rationem habitam fuisse plenilunij Paschalis. Verum an hęc non est calua excusatio? Si impossibile est perfectum cyclum condere, ipso autore, velit nolit, teste, cur impossibile opus molitus est? Quid opus fuit tam solicitas ęquationes per Epactas xxv. & 25. (diuersis numerorũ literis scriptas) toties in Kalendario interserere, cum non tantum Epactæ xxv. & 25. vel xix. & 19. sed etiam omnes cæteræ vtplurimum falsæ deprehendantur? Cur ad impossibile & falsum opus Pontifex totum orbem Christianum astringit? Et quidem his verbis autor satis ingenue confitetur, quod cyclos cum Astronomico calculo ad vnguem congruentes non effinxerit, & per consequens, quod Kalendarium nequaquam perfecte reformauerit. At contra, Papa Gregorius XIII. vt suprà dictum, longe aliter commendat hoc suum Gregorianum Kalendarium perpetuum, dicens, quod in eo OMNIA constanti ratione sic restituta sint, ne vlli vnquam mutationi fiant obnoxia. Hos inter se discordes ego conciliare nequeo, concilientur ab alio.

Calua excusatio noui Kalendarij autoris.

Quoniam ergo nouilunia falsos habent in Epactis indices, an non satius fuisset, autoriq; earum consultius, si eas in Kalendario omninò prętermisisset, quàm quod in re falsa & friuola inanem gloriolam quæsiuit? præsertim cum passim plurima habeantur diaria, quibus & Nouiluniorum & pleniluniorum, atque quadraturarum dięs & horæ aptissime consignentur. Quod si ad plenilunium Paschale potissimum respexit, certe sine periculo nulla Epactarum alibi fieri potuisset mentio, sed suffecisset nuda tabula, quæ inscribitur: Tabula Paschalis antiqua reformata.

Epactarum vsus in nouilunijs significandis est ociosus.

Præterea, noua Autoris Grammatica, sicut suprà noua Arithmetica, elucet: Vocula enim ALIQVANDO (si modò verba sunt accipienda secundum materias subiectas) nequaquam æquipollet voculæ INTERDVM, sed voculæ VT PLVRIMVM. Nam nouilunia per epactas monstrantur non modò INTERDVM, sed VT PLVRIMVM falsa: sicut in numeris illius triennij, & omnibus alijs annis cernere licet.

Sed age, libeat petenti dare veniam, quoniam habemus confitentem reum, libeat autori reddere & redonare suas epactas, quatenus sunt fallaces nouiluniorum indices: quandoquidem profitetur hunc errorem optimo alio beneficio compensari. Nam dum maior haberetur, vt ipse refert, ratio plenilunij Paschalis: epactas istas maturo consilio sic esse à se dispositas, & diligenter datam esse operam, vt potius nouilunia serius aliquando per epactas demonstrentur, quàm vt aliquando sedes suas anteuertant (h. e. studiose factum esse malum, seu commissum esse delictum in veritatem Astronomicam, vt inde eueniret bonum) ne cum Quartadecimanis hæreticis Sacrosanctum Pascha in xiiij. Luna, vel ante, celebretur, &c. Quibus verbis subindicat, quod hac diligenti distributione termino Paschali tanta precisione prouisum sit, quanta certior exoptari non possit, Epactas enim quotannis infallibiliter rectissimè eum demonstraturas esse. Aureos sanè montes autor hic pollicetur: attamen si reipsa præstarentur, quæ promittuntur, forsan multæ aliæ vitiosi huius Kalendarij maculæ abluerentur. Sed ne magnificis his verbis eius decipiamur, considerabimus rem ipsam in fundamentis, atque in exemplis.

Epactarum in nouo Kalendario alter vsus est valde vitiosus. Ipsæ enim vt plurimum falsum terminum Paschalem pro vero ostendunt.

Quid certitudinis ergo habeant epactæ istę in monstrando termino Paschali, docet tabula sequens, qua in specie epactarum dissonantia à veritate examinatur per annos ducentos, non procul dissitos, sed fundationi, seu promulgationi Kalendarij propinquos, videlicet ab anno 1500. inclusiuè, vsque ad annum 1700. exclusiuè, qui partim proximè præcedunt, partim proximè sequuntur Kalendarij noui inaugurationem. Posse autem annos tàm præteritos, quàm futuros examini huic adhiberi, demonstratum est suprà. Eodem modo, quid certitudinis sit tribuendum epactis, intelligi datur ex informatione, quę postea sequetur, qua Epactæ generaliter saltem examinantur in annis longius remotis.

TABVLAE aũt huius columna prima habet aureos numeros scriptos. In secunda columna notantur Epactarum numeri, prout in nouo Kalendario canone 2. singulis aureis numeris annorum numeratorum ab anno 1500. inclusiuè, vsque ad annum 1700. exclusiuè, attribuuntur. Tertia columna determinat terminum Paschalem hoc est, diem plenilunij proximè sequentis æquinoctium vernum verum, sicut is dies tàm in noua, quàm in veteri tabula Paschali reformata exprimitur. Vt Aureus numerus 1. habet

Epactam

Epactam j. ergo terminus Paschalis est dies 12. Aprilis. Nam in tabula noua citissimum Pascha epactæ j. est die 13. Apr. quare terminus eius est die 12. proximè præcedente: sicut etiam eadem epacta j. in tabula antiqua è regione diei 12. Aprilis cernitur. Reliquæ autem columnæ sequentes, enumerant annos, quibus epactæ à calculo Astronomico aberrant. Et ne aliquod refugium relinquatur Kalendarij noui patronis, ideò discrepantia illa tàm in medijs, quàm in veris motibus examinatur. In quarta ergo columna notantur anni, quibus tàm mediæ, quàm veræ oppositiones Solis & Lunæ Paschales in alios dies incidunt, quàm Kalendarij Epactæ illis assignant. Sed in quinta columna reponuntur anni, quibus vera quidem plenilunia termino Paschali Kalendarij noui congruunt, at media discrepant. Et in sexta sunt anni, quibus epactæ medijs quidem plenilunijs satisfaciunt, sed à veris deficiunt. Posterioribus tamen duabus columnis adijciuntur 4. anni, sc. 1511. 1527. 1571. 1579. quorum itidem & media & vera plenilunia Epactis Kalendarij non subijciuntur, alterum tamen longius ab eis recedit.

Speciale examen termini Paschalis in annis 200. ab anno 1500. ad 1700.

SEQVITVR TABVLA, QVA NOTANtur anni, quibus intra annum 1500. & 1700. terminus Paschalis noui Kalendarij, à termino Paschali vero, ex tabulis Astronomicis nůmerato, aberrat.

Aureus numerus.	In Kalendario nouo		Secundum calculum Aſtronomicum diſcrepant à termino paſchali Kalendarij noui					
	Epactę	Terminus Paſchalis.	Tam media quàm vera plenilunia. Ea.n. ſunt		Media plenilunia. Ea.n. ſunt		Vera plenilunia. Ea.n. ſunt	
1	*	12 Ap.	1501 1539 1558 1615 1634	13 Apr.	1691	13 Apr.	1520	13 Apr.
2	xij	1 Ap.	1502 1521 1559 1578 1597 1635	2 Apr.	1654	2 Apr.	1616	2 Apr.
3	xxiij	21 Ma.	1503 1522 1541 1598 1617 1655 1674	22 Mar.	1579	22 Mar.	1560 22 1579 23 1693 22	Mar.
4	iiij	9 Ap.	1523 1542 1599 1675	10 Apr.			1561 1580 1618 1694	10 Apr.
5	xv	29 Ma.	1543 1562 1619 1695	30 Mar.	1505 1638	30 Mar.	1581	30 Mar.
6	xxvi	17 Ap.	1563	18 Apr.	1506 18 1696 16	Apr.	1582 18 1620 16	Apr.
7	vij	6 Ap.	1507 1526 1583	7 Apr.			1545 1659 1678	7 Apr.
8	xviij	26 Ma.	1546 1603 1679	27 Mar.	1527	27 Mar.	1508 27 1527 28 1622 27 1641 27	Mar.

Aureus numerus.	In Kalendario nouo: Epactę	In Kalendario nouo: Terminus paschalis.	Secundum calculum Astronomicum discrepant à termino paschali Kalendarij noui: Tam media quàm vera plenilunia. Ea .n. sunt	Media plenilunia. Ea .n. sunt	Vera plenilunia. Ea .n. sunt
9	xxjx	14 Ap.	1547 15 1680 13 Apr.		1509 1623 15 Apr. 1642
10	x	3 Ap.	1510 4 Apr.	1562 4 Apr.	1643 4 Apr.
11	xxj	23 Ma.	1530 1587 24 Mar.	1511 24 Mar.	1511 25 1606 24 Mar. 1625 24
12	ij	11 Ap.	1664 10 Apr.	1531 12 Apr.	1607 12 Apr.
13	xiij	31 Ma.	1551 1 Apr. 1684 30 Mar.		1570 1589 1 Apr.
14	xxiiij	18 Ap.	1514 1533 1590 1609 19 Apr. 1647 1666	1571 19 Apr.	1552 19 1571 20 Apr. 1685 19
15	v	8 Ap.	1648 7 Apr		1629 7 Apr.
16	xvj	28 Ma.	1535 29 Mar.	1668 27 Mar.	1554 29 1592 27 Mar. 1687 29
17	xxvij	16 Ap.	1612 1688 15 Apr.	1536 1669 15 Apr.	1555 17 1593 15 Apr.
18	viij	5 Ap.	1689 4 Apr.	1556 1632 4 Apr.	1518 6 Apr.
19	xix	25 Ma.		1652 24 Mar.	1519 26 1576 24 Mar. 1690 24

His exemplis satis apertè demonstratur, quàm fallaces sint epactę in termino paschali demonstrando, nam in his 200. annis, ab anno 1500. ad annum 1700. numeratur terminus paschalis in pluribus quàm 100. annis falsò notatus, deficiens scilicet à vero, vel excedens eundem vt plurimùm vno die, aliquando biduo, quin etiam in-

Epactæ noui Kalēdarij in 200. annis, initiationi eius proximis vltra centies falsum terminū paschalem exhibent.

terdum, vt mox sequetur, toto mense. Ecce egregium vestrum Kalendarium, quàm ferueat in principio suæ initiationis, præstando quod pollicetur. Nam his exemplis non inquiritur in annos aliquos procul remotos, sed in proximos tantùm, antecedentes & sequentes inaugurationem eius. Et si ex his ipsis quidam videantur vobis paulò remotiores: age respicite in años eos, quibus hunc fœtū enixi estis, & in lucem produxistis, ad annum 1576. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. Quàm turpiter vosmetipsos deridendos prostituitis toti mundo, quòd etiam in his annis valdè enormiter errastis. Nunc ergò, cùm principium pro dimidio facti habeatur, cum spina etiam dum paruula est bona videatur: cuilibet licebit iudicare, quæ sit futura perfectio eius reliqua omni reliquo tempore in perpetuum, &c.

Epactæ interdum toto mense aberrant.

Verùm his enumeratis annis, quorum terminus paschalis falsò designatur in Kalendario nouo, addendi etiam sunt plerique anni, quorum his 200. annis aureus numerus est 14. Nam in plærisque, præsertim Anno 1571. 1590. 1609. 1628. 1547. 1666. 1685. hoc plenilunium non est primum post æquinoctium, sed secundū, sicut nouus calculus ex recentissimis obseruationibus productus docet. Sed etsi diligens opera per nouas obseruationes examinata, huc requiratur, quia facilimus lapsus toto mense errare facit, Papam tamen, & Papales istos Mathematicos in nouis obseruationibus non fuisse occupatos res ipsa docet. De hac enim re valdè magnum discrimen exoritur, causam errori multiplicem suppeditante canone æquationis epactarum. Nam in anticipatione lunationum & æquinoctiorum inæquali sæpè fit, vt plenilunia quæ motibus suis medijs vicina sunt æquinoctio verno, ponantur ipso priora vel posteriora, per multos annos citius aut tardius, quàm vllus calculus Astronomicus postulat. Hinc in nouo Kalendario multa plenilunia fiunt termini paschales, quæ nihil minùs quàm primi mensis plenilunia sunt, sed vel vltimo præcedentis anni, vel secundo sequentis anni mensi debentur. Est autem anni Ecclesiastici, sicut & Iudaici (quemadmodum in Dialexi mea cap. 2. explicatur) principium à nouilunio, quod est æquinoctio verno proximum, siue in præcedentes, siue sequentes dies numeretur. Vnde primus eius mensis is habetur, cuius plenilunium est immediatè proximum post illud æquinoctium, atque hoc plenilunium est terminus paschalis, quia primi mensis est. Sed quid Kalendarium nouum? Intra annum 1500. & 1700. quoties aureus numerus est 14. ibi eo anno numeratur epacta xxiiij. & terminus paschalis, dies 18. Aprilis. Sed mox ab anno 1700. vsque ad 1900. annis ijsdem, quorum aureus numerus est 14. cedit epacta

Generale examen aliquarum Epactarum.

Anni Ecclesiastici initium.

xxiij.

xxiiij. & terminus paschalis 21. Martij. Causa huius saltus à 18. Aprilis ad 21. Martij, est anticipatio æquinoctiorum velocior anticipatione lunationum. In illis autem annis accidit, vt oppositio aliqua luminarium sit ipsi æquinoctio valde vicina, ea tamen aliquandiu æquinoctio prior est, sed certo elapso tempore superatur ab æquinoctio. Ibi ergò nouo Kalendario adhuc statuitur luna soli opponi antea, quàm ipse vernale punctum consequitur, & hoc vsque ad annum 1700. Sed elapso eo anno, statuitur sol non posterius amplius, sed prius ad vernale punctum peruenire, quàm Lunam oppositam videat. Plenilunia itaque illa annorum dictorum, sunt ante annum 1700. æquinoctio priora (sic volente Kalendario nouo) sed postea sunt posteriora, ideóq; ipsa non ante, sed post annum 1700. habenda sunt pro termino paschali. At Alphonsinæ tabulæ illa plenilunia faciunt æquinoctio posteriora iam inde ab anno 1533. Prutenicæ verò detinent ea ipsa ante æquinoctium, vsque ad annum 2084. Ergò quos Kalendarium nouum facit terminos paschales in omnibus illis annis ab anno 1533. vsque ad 1700. ij secundum calculum Alphonsinum, quantum ad lunationes medias, sunt plenilunia secundi mensis. Et contrà omnium eorum annorum, ab anno 1700. vsque ad 2084. illi noui Kalendarij termini paschales sunt secundum calculum Prutenicum, plenilunia vltimi mensis. Nouus autem calculus hanc superationem diutius quidem differt quàm Alphonsinæ tabulæ, at non tàm diu, quantum nouum Kalendarium. Vnde multa talia plenilunia, quæ secundo mensi reuera debentur, ascribuntur in nouo Kalendario primo mensi, & idcirco accipiuntur pro termino paschali. Similis differentia continget ante & post annum 2200. in annis, quorum aureus numerus est 6. Nam ab anno 1900. vsque ad annum 2200. epacta aurei numeri 6. est xxiiij. & terminus Paschalis 18. Aprilis, sed post annum 2200. eidem aureo numero competit epacta xxiij. & terminus paschalis 21. Martij. Sed & huic mutationi calculus Astronomicus vehementer repugnat. Quare illic etiam multa plenilunia vltimi aut secundi mensis falsò accipiuntur pro primi mensis paschali plenilunio. Talis permutatio fallax, incidit etiam (si hunc epactarum canonem retrahamus in annos transactos) in annos præcedentes & sequentes annum 1500. quorum scil. aureus numerus est 3. Nam noui calculi ratio ponit in annis, quorum aureus numerus est 3. præcedentibus annum 1500. lunam prius effici plenam, quàm Sol punctum æquinoctiale consequitur, sed post annum 1500. nouus calculus facit hoc plenilunium æquinoctio posterius. Cùm tamen

secun-

ſecundum Alphonſinas & Prutenicas tabulas permutatio incidat in annum 1161. Itaq; nouum Kalendarium in annis quorum aureus numerus eſt 3. reijcit paſchalem terminum per totos 340. annos in ſecundum menſem.

At multò craſsiora abſurda ſequentur annis ſequentibus. Porrò dum examinandus mihi eſt Calculus iſte noui Kalendarij, oportet me interea ei accommodare, & ex ſententia eius loqui, tanquam nec ego finem Mundi præ foribus eſſe crederem, ſed eum adhuc in multos millenos, puta ad minimum ad 40000. annos, quouſq; ſcilicet, numeri huius Kalendarij progrediuntur, dilatum iri: quanquam non opus ſit vt cancellis tam laxis circundet, ſiquidem in annis propinquioribus tanta copia abſurditatum offenditur, vt ad 40. mille annos, quouſque autor ſummam perfectionem ſibi perſuadet, excurrere non neceſſe ſit. Igitur ab anno 2200. vſq; ad annum 2300. in annis, quorum aureus numerus eſt 17. erit epacta xxiiij. & terminus paſchalis 18. Apr. Sed ab anno 2300. vſq; ad 2400. idẽ aureus numerus 17. exhibet ſuis annis epactam xxiij, & terminũ paſchalem 21. Martij. Rurſus ab anno 2400. vſque ad annum 2500. idem is aureus numerus 17. iterum habet epactam xxiiij. & terminum paſchalem 18. Aprilis. Sed qua obſecro fronte commendatur Kalendarium nouum, nomine maximæ perfectionis, quaſi verò nemo abſurdiſſimam hanc abſurditatem animaduerſurus eſſet? Senſus enim huius calculi eſt is, cùm in annis, quorum aureus numerus eſt 17. rurſus inueniatur æquinoctio vicina luminarium quædam oppoſitio, eam tamen vſque ad annum 2300. præceſſuram eſſe ingreſſum ſolis in principium Arietis, ſed Anno 2300. futurum, vt ſol incipiat prius conſcendere in æquinoctiale punctum, quàm Luna Soli opponatur. Quare hæ oppoſitiones illorum annorum ante 2300. non poterunt eſſe, poſtea autẽ non poterunt non eſſe termini paſchales. Sed quod ſequitur, inde poſt annũ 2400. vſq; ad 2500. terminũ paſchalẽ denuò reijciendum in 18. April. nihil aliud eſt, quam quod æquinoctium ſit iterum retrahendum poſt plenilunium in peracta loca. Sed vnde hæc æquinoctij retrogradatio? Quomodo poſsibile eſt, vt æquinoctium, cuius anticipatio ſemper eſt velocior anticipatione lunationum, faciat plenilunium, quod terminus paſchalis eſſe cœpit, mox iterum hoc officio priuetur? Hæc res eſt profectò longè abſurdiſsima, vtpote prorſus inaudita, & toti Aſtronomicæ certitudini & veritati è diametro contraria, & idcirco ipſa per ſe ſola digniſsima, cuius gratia omnis Kalendario huic nouo exiſtimatio derogaretur. Quid vobis, vos Mathematici, Kalendarij huius Autores & patroni, iam videtur? Reſpondete. Et iſta quidem tantummodo

modo de motibus medijs dicta & accipienda sunt. Quod si veros motus considerare velimus, proh quanta turba his dictis accedet ex eorum pleniluniorum numero, quorum motus medij alioqui non improbarentur? Animaduertitis ne vos Kalendarifices, & noui Kalendarij defensores, clientis vestri infirmitatem, & animi etiam impotentiam? Accurrite ergo, ferte suppetias, ne ipse suarum propriarum manuum iniuriam sentiens, suo proprio gladio iugulatus, omnino pereat.

Sed aliud quoque morbi symptoma vobis curandum erit. Demonstratum est suprà, quòd æquinoctium vernum verum possit à 21. Martij, vsq; ad 27. recedere. Futurum ergò est, vt omne plenilunium, quod inter 21. & verum diem veri æquinoctij, post 21. sequentis incidit, à Kalendario nouo pro termino paschali habeatur. Verùm talis oppositio tum non est primi mensis anni sequentis, sed vltimi precedentis anni. Hoc autem perquàm sæpè fieri posse, ex eo colligi potest, quòd ab hoc nostro seculo, vt suprà dictum est, vsque ad annum 4700. equinoctium verum multò diutius morabitur extra 21. Martij, in 22.23. 24. & 25. eiusdem, quàm in 21. illo, & quòd post annum 4700. per 10. mille annos ad 21. hunc diem nulla reciprocatione poterit redire. Contrarium esto iudicium, quando hoc equinoctium ad 19. diem digreditur, tum enim multa secundi mensis plenilunia ascribuntur primo mensi. Que si omnia, hoc loco recensita, colligerentur, an non existimabitis, quòd vix tot paschales terminos vestri Kalendarij habituri sitis in primo mense, quot vel in vltimo vel in secundo? Hoc autem examen generale tantùm est, quid, si speciatim discuteretur, futurum opinamini? Dicetis ne porrò etiam cum Pontifice vestro, Kalendarium hoc fore perpetuum, & ad omnem anni magnitudinem tàm congruum, ne vlli mutationi vnquam fiat obnoxium? **Alius casus, quo Epactæ sæpe vltimi sæpe primi mẽsis plenilunium faciunt terminum paschalẽ.**

Hactenus epactas partim ad annos correctioni inchoatæ vicinos, partim ad alios futuros deduximus. Liceat autem eas in preteritis quibusdam etiam paulum examinare: Et omissis alijs, respiciamus ad Concilij Nicęni annos, quandoquidem Kalendarium hoc ab eo tempore suum primum exordium sumere suprà demonstratum est. Quod si fiat: animaduertemus, quàm ridiculæ & inepte absurditates huic Kalendario nouo insperse sint, vt mirum sit, qua fronte & audacia primus Kalendarij autor ausus fuerit has suas nugas non alijs tantùm, sed etiam suis asseclis obtrudere. **Examen epactarum ad tempus Nicæni Concilij.**

Sed vt res ipsa melius intelligatur, fontes tabulę equationis cycli epactarum aperiendi sunt, & compositio eius monstranda, **Ratio quare tabulæ quædã, ac qui-**

 quam

quam autor, infirmitatis eius haud dubie conscius, occultauit, & in alium quendam librum aliquando (ad Kalendas graecas) publicandum distulit. Quoniam autem maxima & praecipua pars nouae Reformationis in hac re sita est: ideò placet in hunc locum reponere omnia, quae de epactis istis ex Kalendario nouo scitu digna sunt, partim propter pleniorem intelligentiam eorum, quae dicta, & quae dicenda sunt, partim propter eos, qui Kalendarium hoc Gregorianum cum suis Canonibus non viderunt.

Praeceptum inquirendi aureum numerum ad quemlibet annum datũ.

Epactę igitur per aureum numerum indicantur. Sed aureus numerus nihil aliud est, quàm cyclus decemnouennalis. Quorus verò quilibet datus annus sit in hoc cyclo, vel quis ex 19. numeris aurei numeri cuiq; anno debeatur, cognoscitur tàm ex veteri quàm nouo computo, hoc modo. Addatur 1. ad annum datum labentem, & tota summa diuidatur per 19. numerus ergò si quis relinquitur, est is, qui anno dato congruit, sed si nullus numerus sit residuus, tum anni dati aureus numerus est 19. siue, is annus est postremus in cyclo decemnouennali. Vt: pro inueniendo aureo numero anni 1586. addatur 1. ad 1586. & fient 1587. hoc numero per 19. diuiso, in residuo erunt 10. aureus scilicet numerus anni 1586.

Ratio Epactarum.

His 19. numeris cycli decemnouennalis correspondent in nouo Kalendario, perpetuò 19. aliquae epactę, desumendae ex epactis. 30. attamen non semper eaedem, sed alio tempore hae, alio alię. Variationis huius causae duę sunt, prior est anticipatio lunationum, quae ipsę singulis 300. annis ferè vno die anticipant, altera est elisio trium dierum in singulis 400. annis propter ęquinoctiorum anticipationem. Has ob causas epactarum series aureis numeris attribuendarum, eodem modo, sicut suprà de literis dominicalibus, congruentibus numeris cycli solaris, interrumpuntur. Vt autem sciri posit, quę 19. epactę ex illis 30. in nouo Kalendario quouis tempore competant aurei numeri 19. numeris: autor earum eas in tabula cycli epactarum perpetua sequenti, certo ordine distribuit, secundum quem singulae 19. epactę numerandae sint. Vt, si sit faciendum initium in prima cellula, tum epacta ibi inclusa cedit aureo numero 1. secundae cellulae epacta numero aureo 2. tertiae, 3. & sic consequenter vsq; ad 19. cellulam, reliquae verò alijs cellulis inclusae negliguntur. Sed si initium fiat in secunda cellula, tum eius epacta primo aureo numero, sequens secundo, denuo sequens tertio, & sic consequenter eadem ratione seruata, attribuitur.

TABVLA CYCLI EPACTARVM perpetua.

P	l	C	c	p	F	f	s	M	i	A
*	xj	xxĳ	iĳ	xiiĳ	xxv. 25	vj	xvĳ	xxviĳ	jx	xx
a	m	D	d	q	G	g	t	N	k	B
j	xĳ	xxiĳ	iiĳ	xv	xxvj	vĳ	xviĳ	xxjx	x	xxj
b	n	E	e	r	H	h	u			
ĳ	xiĳ	xxiiĳ	v	xvj	xxvĳ	viĳ	xjx			

Hac tabula illud quoque monendum, quod autor eius pro epacta 30. ponit * asteriscum. Deinde in cellula ab initio sexta, scribitur epacta xxv. & 25. diuersis characteribus, de hac epacta autor diligenter monet, quòd si aliquis aureus numerus ab 1. vsque ad 11. inclusiuè, inciderit in cellulam eam, sumenda sit epacta xxv. sed si eodem venerit aureus aliquis numerus à 12. vsque ad 19. quòd ei attribuenda sit epacta 25. Sed quia omnes epactæ non præstant quod promittunt, sicut suprà demonstratum est, non esse opus existimo, vt in huius diuersitatis causas laboriosè inquiram, potest enim hæc res sine omni periculo differri, donec aliquando autor ipsemet in libro suo aliquando edendo, rationes reddiderit.

Vt autem sciatur, vbi quouis tempore sit numerationis initium faciendum: ideò autor epactis singulis aliquas literas superimposuit, quæ, sicut in tabula cycli solaris, sunt æquationum, vel principiĳ indices. vt epacta j. habet literam a. epacta ĳ. habet b. epacta iĳ. c. & sic reliquæ. Huius gratia autor tabulam æquationis subiecit, in qua similes literæ singulis annis centenariĳs præfiguntur, vt indicent, quæ epactæ inseruiant annis ab eo centenario ad sequentem. Nam quælibet litera in tabula æquationum scripta, & quæsita in tabula præcedente, continet sub se epactam, quæ in eo seculo competit aureo numero 3. Hinc initio facto à cellula inde tertia præcedente, per consequentes vsque ad 19. habebuntur omnes epactæ eius seculi, quarum prima conuenit aureo numero 1. secunda 2. & hæc tertia sub indice litera, aureo numero 3. & sic vsque ad 19. vt si index litera D. sit, qualis est ab anno correctionis 1582. vsque ad 1600. & inde etiam ad 1700. ibi tum in quibuscunque annis intermediĳs ab 1582. vsque 1700. aureus numerus est 1. eis debetur epacta j. quæ tertia est ante indicem D. anni autem, quorum aureus numerus est 2.

habent epactam xij. & aureo numero 3. contingit epacta xxiij. quæ scilicet sub indice posita cernitur; & sic de reliquis, quemadmodum suprà in examine termini paschalis annorū intra 1500. & 1700. huiusmodi epactas aureis numeris cedere dictū est. Est autē D. litera index ab anno 1582. post correctionem, sed si anni præcedentes itidem cum correctione noua conferantur, tum & ipsi vsque ad annum 1500. eadem litera indice fruuntur, vt mox sequetur. Quare autem autor indicem literam superimponat Epactæ, quæ aureo numero 3. cedit, nec præferat hoc negotio aureum numerum 1. ego quidem rationem non video, nisi argutias quasdam ociosas sectetur, nihil enim commoditatis in calculo inde animaduerto, nec quicquam precij ea in re situm esse puto. Sicut ergò 19. epactæ illæ, congruentes indici D, inuentę sunt, ita pro singulis alijs literis indicibus epactę inuestigantur. Vnde ipsę secundum 30. indices, in 30. ordines, quorum singuli 19. epactas respondentes 19. numeris aurei numeri continerent, expandi possent.

Compositio tabulæ æquationis cycli epactarum perpetui.

Ratio compositionis tabulæ epactarum sic intelligatur. Consignentur omnes & singuli anni centenarij ab anno 1600. incipiendo, ex quibus omnes illi, quibus bissextilis dies decerpitur, notentur asterisco, vel aliquo numero: Notentur etiam anni quibus lunationum anticipatio vnum diem compleuit, quos autor Kalendarij, commoditatis gratia, sicut & intercalarium expunctiones, in plenos centenarios annos reiecit. In tabula sequenti, anni illi vtrobiq; notati sunt numero 1. reliqui figura 0. Quoniam verò lunationum anticipatio pro vno die non præcisè postulat 300. annos sed 304. annos, fit vt 4. illi anni aliquoties repetiti, & coaceruati, tandem etiam integrum centenarium compleant. Hinc autor, sicut in sequente tabula videre est, intra annum 3900. & 4300. pro anticipatione vnius diei non 300. sed 400. numerauit, &c.

SEQVITVR TABVLA AEQVATIOnis Epactarum perpetui.

Hac tabula calumna prima sunt literę epactarum indices, secunda sunt anni à Christo numerati, quos ex Kalendario Gregoriano transcripsimus. His adiecimus tertia columna notas eliorum dierum intercaralium, & quarta anticipationes lunationum die vna, vt ex eis fundamentum constructę tabulę intelligatur.

Anni

	Anni Domini	Intercalar: omiss.	lunation. anti.		Anni Domini	Intercalar: omiss.	lunation. anti.		Anni Domini	Intercalar: omiss.	lunation. anti.
N	1			A	2200	1	0	q	3600 biss.	0	1
P	320 biss.			u	2300	1	0	p	3700	1	0
P	500 biss.			A	2400 biss.	0	1	n	3800	1	0
a	800 biss.			u	2500	1	0	n	3900	1	1
b	1100 biss.			t	2600	1	0	n	4000 biss.	0	0
c	1400 biss.			t	2700	1	1	m	4100	1	0
Detractis x diebus.				t	2800 biss.	0	0	l	4200	1	0
D	1582			s	2900	1	0	l	4300	1	1
D	1600 biss.	0	0	s	3000	1	1	l	4400 biss.	0	0
C	1700	1	0	r	3100	1	0	k	4500	1	0
C	1800	1	1	r	3200 biss.	0	0	k	4600	1	1
B	1900	1	0	r	3300	1	1	i	4700	1	0
B	2000 biss.	0	0	q	3400	1	0	i	4800 biss.	0	0
B	2100	1	1	p	3500	1	0	i	4900	1	1

Quoniam ergo ex autoris ſententia illæ epactæ, quarum index eſt D. congruunt annis à 1600. ad 1700. vt ſuprà dictum eſt, ideo anno 1600. præfigitur epactarum index litera D. verùm anno 1700. dies intercalaris abijcitur, quieſcente lunatione, ipſius enim anticipatio diem nondum compleuit: idcirco omnes lunationes vno die fiunt poſteriores, vt: cùm intra 1600. & 1700. omnes anni, quorum aureus numerus eſt 3. haberent epactam xxiij. h. e. cùm in Kalendario nouo, vbicunque eſt expacta xxiij. luna in illis annis eo die fieret noua, ſeu cùm in tabula Paſchali, quæ paulò pòſt ſequetur, epacta xxiij. oſtenderet in illis annis terminum Paſchalem in 21. Martij: hoc idem poſt reiectum biſſextilem diem anni 1700. continget die mox ſequente, qua epacta eſt xxij. Idcirco aureus numerus, 3. habebit tum epactam xxij. huius autem index in tabula epactarum eſt C. Igitur C. litera præfigitur anno 1700. Quod de annis, quorum aureus numerus eſt 3. dicitur, hoc idem de reliquis omnibus eſt accipiendum. Placuit autem loco omnium reliquorum exempli loco eligere aureum numerum 3. propterea quòd autor huic ſuperimpoſuit literam indicem, vt antea monui.

Deinde anno 1800. eliditur vnus intercalaris dies, & ibidem simul lunationis anticipatio diem absoluit, igitur facta mutua compensatione, cyclus epactarum hoc centenario non interrumpitur, sed index C hic etiam permanet.

Prçterea anno 1900. idem accidit quod anno 1700. vnde aureus numerus 3. transit ad epactam xxj. cuius index est B.

Iterum, anno 2000. & 2100. cyclus hic non interrumpitur, in illo enim quiescit & lunatio & dies intercalaris, in hoc autem similis ratio est, quæ anno 1800. Quare index B per 300. annos in officio monstrandæ ęquationis epactarum retinetur.

Rursus annus 2200. & 2300. conuenit cum anno 1800. quare aureus numerus 3. descendit in illo anno ad epactam xx. in hoc ad xix. literam indicem ibi habens A, hic u.

At anno 2400. postquam lunatio denuo diem anticipando consumasset, intercalaris diei nulla fit amissio, ideo lunatio in aureo numero ex xix. denuo ascendit in xx. epactam & indicem A, denuo consequitur. Sic etiam de reliquis est sentiendum, simili enim via inuentæ sunt singulæ literæ indices post annum 1582. correctionis. Nec etiam aliud subtilius tabulæ huius fundamentum est, quanquam autor id studiosè (ne dicam malitiosè) occultauit.

Quid verò de reliquis annis sit sentiendum, qui annum 1582. correctionis pręcedunt, autor sanè satis intricatè proposuit, si quis tamen paulò diligentiùs examinet, facilè colligere poterit, quibus vsus fuerit fundamentis, & quo in loco haberi mereantur.

Ex literis indicantibus æquationem epactarum, quas autor in tabula proxima præposuit, annis præcedentibus annum 1582. animaduertere licet, quòd à principio annorum Christi, vsque ad annum 320. ascripserit aureo numero 3. epactam xxix. litera enim index est N, sed ab anno 320. vsque ad 800. attribuerit eidem epactam 30. quam ipse asterisco ✱ notat, item quòd annis ab 800. vsque ad 1100. eidem aureo numero 3. concesserit epactam j. & inde ad 1400. epactam ij. & rursus à 1400. ad 1582. epactam iij. quam post correctionem permutauit in xxiij. Et quod de hoc aureo numero 3. moneo, idem de reliquis correspondentibus intelligitur, quemadmodum paulò antè dixi. Igitur hoc toto tempore lunationes paulatim anticipare statuuntur. Ergo cyclum Epactarum huic tempori correctum adhibet, ęquinoctiorum verò anticipationem omittit, sicut sequens tabella indicat.

Tabula

TABVLA AEQVATIONIS EPACTARVM *expansa, quam noui Kalendarij autor in annis ante correctionem contraxit.*

	Anni Domini	Intercalar. omiss.	lunation. anti.		Anni Domini	Intercalar. omiss.	lunation. anti.		Anni Domini	Intercalar. omiss.	lunation. anti.
N	0 biss.	0	1	P	700 biss.	0	0	c	1400 biss.	0	1
N	100 biss.	0	0	a	800 biss.	0	1	c	1500 biss.	0	0
N	200 biss.	0	0	a	900 biss.	0	0	Detractis x diebus.			
P	300 biss.	0	1	a	1000 biss.	0	0	D	1582	10	
P	400 biss	0	0	b	1100 biss.	0	1	D	1600 biss.	0	0
P	500 biss.	0	0	b	1200 biss.	0	0	C	1700	1	0
P	600 biss.	0	0	b	1300 biss.	0	0	C	1800	1	1

1. Error autoris noui Kalendarij in compositione tabulæ æquationum cycli epactarum perpetui.

Hac tabula, quæ iuxta sententiam autoris ex proximè præcedente tabula producta est, videre licet, in quo pretio totum hoc opus habendum sit. Nam primò quidem, quomodo computus autoris congruat cum calculo Astronomico, docent lunationũ æquationes inter annũ 1400. & 1800. & in præcedẽte tabula inter annum 3900. & 4300. Dictum est paulò antè, quòd lunationũ anticipatio pro vno die postulet 304. annos, quorum gratia æquationes, distribuendæ tantùm per centenarios annos, exigant aliquando non solummodo 300. sed 400. annos. Verùm huiusmodi periodus exigit vicies quinquies trecentenos annos: Nam 4. illi anni accedentes annis 300. non complent quartum centesimum annum, nisi vicies quinquies coaceruentur. Sed autor huiusmodi æquationem partitur tantùm per vicies quinquies cẽtenos años, videlicet ab anno 1600. ad 4100. quod profectò calculo Astronomico planè contrariũ est, nec vllam excusationem, aut à falsitate absolutionem ferre potest.

2. Error autoris affectatus.

Deinde hunc vitiosum calculum, ne ex imprudentia cõmissus putetur, autorem nõ pudet alio magis vitioso compensare, & in veritatem Astronomicam data opera grauiùs impingere. Ipse enim pro æquatione lunationum ab anno 300. (vel 320.) vsque ad 800. hoc est, annis 500. reponit vnicum tantùm diem anticipationis. Quæ res longè omnium absurdissima, & in Astronomia falsissima est. Nam contingere quidem interdum potest, sicut modò dictum est, vt propter 4. annos adhærentes annis 300. lunationum anticipatio ad vnum diem absoluendum postulet annos 400. Sed ad 500. annos talis numeratio nunquam extendi potest. Et præser-

tim eius loci non est, huiusmodi æquationem vltra 300. annos interserere, annus enim 800. ab anno 1400. vbi quarti huius centenarij æquatio interposita est, abest tantummodo 000. annis, quod spacium nimis procul à periodo huius æquationis, quę est, vicies quinquies trecenteni anni, distat. Nec possibile est, errorem hunc fuisse autori incognitum, nimis crassus enim & palpabilis est. Causam autem, quare à manifesta veritate discedere voluit autor, haud dubio hæc est, quòd nimirum ipse singulari studio attendit ad aureum numerum vsitatum, ideoq́ epactas suas omni modo reluctantes, capillis attrahendo adegit, vt cum aureo numero tempore Nicæni Concilij concordarent. Hoc autem fieri non potuit, nisi enormi hoc solœcismo commisso, maluit ergo suos numeros aureo numero (quem non animaduertit, lunationibus illius seculi nequaquam satisfacere) esse congruos, quàm cum calculo Astronomico consentire. Ecce hæc sunt fundamenta tabulæ æquationis epactarum cycli perpetui, & quidem eius tabulę, quæ præ reliquis omnibus numeris & tabulis totius nouæ reformationis, est maximè artificiosa.

Quòd si verò autor hanc lunationum anticipationem continuasset eodem stilo quo antea, per annos 300. aliam profectò literam æquationis epactarum indicem sub tempore Nicæni Concilij inuenisset, sicut hac tabula sequente patet.

TABVLA AEQVATIONIS EPACTArum, qualis ab autore noui Kalendarij conficienda fuisset ad annos correctionem præcedentes.

	Anni Domini	Intercalar: omis.	lunation. anti.		Anni Domini	Intercalar: omis.	lunation. anti.		Anni Domini	Intercalar: omis.	lunation. anti.
M	0 biss.	0	0	P	700 biss.	0	0	c	1400 biss.	0	1
M	100 biss.	0	0	a	800 biss.	0	1	c	1500 biss.	0	0
N	200 biss.	0	1	a	900 biss.	0	0	Detractis x diebus.			
N	300 biss.	0	0	a	1000 biss.	0	0	D	1582	10	
N	400 biss.	0	0	b	1100 biss.	0	1	D	1600 biss.	0	0
P	500 biss.	0	1	b	1200 biss.	0	0	C	1700	1	0
P	600 biss.	0	0	b	1300 biss.	0	0	C	1800	1	1

Hac tabula annis Concilij Nicæni congruit litera index epactarum, non P. sed N.

Et vt nugatorius & inanis calculus totius tabulæ huius ab autore noui Kalendarij confectæ melius pateat, considerabimus eam adhibita correctione etiam æquinoctiorū, quemadmodum cap. 1. factum, siquidem huius correctionis, seu noui Kalendarij fundamentum omne, atque adeò prima origo à Concilio Nicæno dependet. Indicem igitur literam illius seculi sequens tabula ostendit.

TABVLA ÆQVATIONIS CYCLI EPACTArum ad annos præteritos, qua correctio tàm lunationum, quàm æquinoctiorum eodem modo obseruatur, quo in futuro tempore obseruanda ab autore noui Kalendarij traditur.

P	0 biss.	0	0	G	700	1	0	E	1400	1	1
N	100	1	0	H	800 biss.	0	1	D	1500	1	0
N	200	1	1	G	900	1	0	D	1600 biss.	0	0
M	300	1	0	P	1000	1	0	C	1700	1	0
M	400 biss.	0	0	F	1100	1	1	C	1800	1	1
M	500	1	1	P	1200 biss.	0	0	B	1900	1	0
H	600	1	0	E	1300	1	0	B	2000 biss.	0	0

Hic rursus animaduertere potestis, vos Mathematici, noui Kalendarij Patroni, quid certitudinis subsit vestro Kalendario. Seculo Nicæni Concilij videtis ex hac postrema tabula iuxta correctionem noui Kalendarij obseruatam, tàm in æquinoctiorum, quàm lunationū anticipatione, congruere indicem epactarum literam M. Sed ex proximè præcedente tabula, qua lunationum correctio tantùm retinetur, videtis eidem seculo debere literam indicem N. At autor Kalendarij, vt vobis falsè imponat, contra proprium suum calculum & intentum vobis obtrudit literam P. Habetis ergo ad eosdem annos, verbi gratia, quorum aureus numerus est 3. tres epactas, videlicet propter literam indicem æquationis M. epactam xxviij. propter literam N epactam xxix. & propter literam P epactam 30. quę ✱ asterisco notatur. Sed cur hoc repræhendo? Gratulabor potius vobis de abundantia Kalendarij vestri. Si .n. triplici calculo hoc vnica tantùm litera index offerretur (quod alioqui in

Pro tempore Nicæni Concilij autor aliam literam indicem epactarum ponit: Ratio calculi eius aliam denotat: & nouæ correctionis ratio itidem aliam postulat.

 calculo

calculo astronomico, quin & omni arithmetico fieri solet, is enim vtcunque varietur, nunquam tamen à seipso diuersus deprahenditur) forsan non tam certi esse possetis de nouiluniorum, vel de pleniluniorum Paschalium diebus determinandis: nunc autem cùm pro vno die ternos habeatis, vix fieri potest, vt à vero aberretis. Attamen interim hinc patet, quòd noui Kalendarij autor in calculo Astronomico exquisitè examinando, & cum suis numeris conferendo, non admodum desudarit. Vos ergo ipsi iudicate: Si autor hęc non intellexit, dignus ne sit, cujus autoritati in reliquis quicquam tribuatur, idq; propter pudendam, seu affectatam ignorantiam: Sin conscius fuit horum, an non diris sit deuouendus, quia & Pontifici vestro, & vobis omnibus suis asseclis, & vniuerso Christianorum orbi, malitiosè fucum fecit.

Hactenus de tabula cycli epactarum continuata retrò ad annos Concilij Nicæni. Consideremus quæso iam, quid huius tabulæ numeri præstent in termino Paschali (nouilunia data opera prætereo) demonstrando. Istud verò ex tabula sequente fit conspicuum. In qua prima columna annos aliquot, vid. annos vnius cycli decemnouennalis cōplectitur, & quidem eos, intra quos Concilium Nicænum celebratum est. Secunda numerat plenilunia seu terminos eorum annorum Paschales iuxta medios motus. Tertia determinat eosdem Paschales terminos iuxta veros motus. Quarta aureum numerum eorum annorum recitat. Quinta habet epactas & terminum Paschalem, prout ab indice litera P. exhibentur. Et cum his correspondet numeratio antiqua Aurei numeri. Sexta & septima easdem epactas & terminos recenset: sexta quidem secundū indicem literam N. productam ex correctione anticipationum lunationum sola: sexta aūt secundum indicem literam M. productam ex vtriusque anticipationis, æquinoctiorum & lunationum correctione.

Anno 330. Prutenicæ tabulæ rejiciunt plenilunium Paschale in 19. diem Aprilis, ipsis enim die 21. Martij Soli Luna opponitur, antequam Sol æquinoctium vernum consecutus fuerit. Sed recentiorum tabularum calculus, consentiens hoc loco tabulis Alphonsinis, docet solis ingressum in arietem præcedere aliquandiu hoc plenilunium, ideo secundum has terminus Paschalis incidit in 21. Martij.

Conuertite ergo vos Mathematici in hanc tabellam oculos, & videbitis, quòd ternis his epactis nulla inueniatur, quæ in totū pauculis his annis satisfaciat. Nam autoris numeri secundū suam P. literam

TABVLA MONSTRANS, QVOMODO CALculus epactarum & termini Paschalis noui Kalendarij cum calculo Astronomico, tempore Concilio Nicano propinquo, conueniat.

Añi Domini.	Plenilunia paschalia media			Plenilunia paschalia vera.			Aureus numerus.	Iuxta lit: indic. epact. P. Et iuxta Aureũ numerũ antiquum			Iuxta literã indicẽ Epactarum N.			Iuxta literã indicem epactar. M.		
	Mens.	di.	hor.	Mens.	di.	hor.		Epa.	ter. pa Me	di	Epa.	ter. pa. Me	di	Epa.	ter. pa. Me	di
323	a	7	10 a.m.	a	7	10 p.m.	1	viij	a	5	vij	a	6	vj	a	7
324	m	26	7 p.m.	m	27	8 a.m.	2	xix	m	25	xviij	m	26	xvij	m	27
325	a	14	5 p.m.	a	15	3 a.m.	3	*	a	13	xxix	a	14	xxviij	a	15
326	a	4	2 a.m.	a	4	5 a.m.	4	xj	a	2	x	a	3	ix	a	4
327	m	24	10 a.m.	m	24	7 a.m.	5	xxij	m	22	xxj	m	23	xx	m	24
328	a	11	8 a.m.	a	11	2 a.m.	6	iij	a	10	ij	a	11	j	a	12
329	m	31	5 p.m.	m	31	11 a.m.	7	xiiij	m	30	xiij	m	31	xij	a	1
330	a	19	2 p.m.	a	19	1 p.m.	8	xxv	a	18	xxiiij	a	18			
	m	21	2 a.m.	m	21	5 a.m.								xxiij	m	21
331	a	8	11 p.m.	a	9	7 a.m.	9	vj	a	7	v	a	8	iiij	a	9
332	m	28	8 a.m.	m	28	10 p.m.	10	xvij	m	27	xvj	m	28	xv	m	29
333	a	16	5 a.m.	a	16	6 p.m.	11	xxviij	a	15	xxvij	a	16	xxvj	a	17
334	a	5	2 p.m.	a	5	11 p.m.	12	ix	a	4	viij	a	5	vij	a	6
335	m	25	11 p.m.	m	26	1 a.m.	13	xx	m	24	xix	m	25	xviij	m	26
336	a	12	9 p.m.	a	12	5 p.m.	14	j	a	12	*	a	13	xxix	a	14
337	a	5	2 a.m.	a	2	12 manc	15	xij	a	1	xj	a	2	x	a	3
338	m	22	2 p.m.	m	22	12 merid.	16	xxiij	m	21	xxij	m	22	xxj	m	23
339	a	10	12 meri.	a	10	1 p.m.	17	iiij	a	9	iij	a	10	ij	a	11
340	m	29	9 p.m.	m	30	7 a.m.	18	xv	m	29	xiiij	m	30	xiij	m	31
341	a	17	6 p.m.	a	18	7 a.m.	19	xxvi	a	17	25	a	17	xxiiij	a	18

Epactæ terminum Paschalem tempore Nicæni Concilij monstrando, nimis vitiosæ deprehenduntur.

ram epactarũ indicem, in his 19. annis aberrat decies octies, & quidem sæpe toto biduo deficiunt. Et litera index N, vndecies falsa deprehenditur. Litera aũt M, quindecies excedit veritatem Astronomicam vno quidem die vt plurimum, quater aũt biduo. Cum ergo hoc Kalendarium vestrũ & secum, & cum autore suo, & cum veritate Astronomica nimium pugnet, nec ad primam suam originem redire posit, falsum enim terminum Paschalem, falsum diem Dominicum, & falsum Pascha numerat, nec non innumeris modis vitiosum est: Quibus quæso rationibus persuadebitis posthæc nobis, quod correctio eius cum Nicæno Concilio consentiat?

Cum hactenus plæraqꝫ quæ ad nouum Kalendarium, eiusq́ue rationes tàm intelligendas, quàm examinandas, scitu digna sunt, scripto huic inserta sint, nõ abs re fore existimo, si iam hoc loco tabulam Paschalem ex eodem Kalendario nouo apponam, facit enim ea nõ parum ad cognitionem eorum, quæ hactenus de termino Paschali dicta sunt, & quæ de Paschate infra dicenda restant. Quanquam aũt in Kalendario nouo duæ tabulæ Paschales inueniantur, altera tamen plus subtilitatis, altera vero plus vtilitatis (quod ad nouum quidem Kalendarium attinet) habet, ideo priori omissa, quandoquidem in effectu consentiunt, alteram ponam, qua tamen reliquorum festorum mobilium terminis itidem omisis, propterea quod vno ex illis dato, reliqua festa mobilia omnia sciuntur, terminum Paschalem saltem notabo.

TABVLA PASCHALIS ANtiqua reformata.

cyclus epacta rum.	Lit: dñi cal.	dies Paschę	cyclus epacta rum.	Lit: dñi cal.	dies Paschę	cyclus epacta rum.	Lit: dñi cal.	dies Paschę	cyclus epacta rum.	Lit: dñi cal.	dies Paschę
		Ma.			Ma			Ap.			Ap.
xxiij			xiij	e	30	v	g	8	25 xxvj	b	17
xxij	d	22	xij	f	31	iiij	a	9	xxv xxiiij	c	18
xxj	e	23	xj	g	1 ap.	iij	b	10		d	19
xx	f	24	xj	a	2	ij	c	11		e	20
xix	g	25	x	b	3	j	d	12		f	21
xviij	a	26	jx	c	4	*	e	13		g	22
xvij	b	27	viij	d	5	xxjx	f	14		a	23
xvj	c	28	vij	e	6	xxviij	g	15		b	24
xv	d	29	vj	f	7	xxvij	a	16		c	25

Vsus

Vſus huius tabulæ eſt: Inuenta epacta congruente anno alicui dato, mittemus eam in hanc tabulam. Ea igitur è regione mox habet diem, qui terminus paſchalis eſt, ſiue in quo lunam ſecundum calculum nouum oportebat primò poſt æquinoctium eſſe plenam, ſolique oppoſitam. Inde proxima dies Dominica, quæ ſequitur, eſt Dominica paſchalis.

Ex his ſatis liquidò patet, quin & meridiana luce clarius eſt, quòd non tantùm menſtruus epactarum in nouilunijs ſignificandis, ſed & annuus vſus in termino paſchali determinando concidat, & inutilis ſit. Menſtruum erratum condonari quidem poſſet, tanquam quo haud multum pretij ſitum eſt, cui etiam alijs medijs ſubuenitur. At quòd in annuo vſu, qui quotannis vnicus tantùm ab ipſo exigitur, & in quo cardo totius negotij ponitur, vtpote, qui totius & omnis huius negotij & certaminis de Kalēdarij correctione, fundamentum eſt, tàm enormes ſolœciſmi committuntur: hoc demùm intollerabile eſt. Quid igitur ſupereſt, cuius gratia Kalendarij noui autoritas cōmendationem mereatur, niſi forſan, quòd Epactarum tabula, earumque æquationes magno labore conſtiterunt? Confiteor quidem eam tabulam, qua adæquantur omiſsiones tridui in 400. annis, propter æquinoctiorum anticipationem, cū æquatione vnius diei in 300. annis, propter lunationum aſcenſum, eſſe non nullo artificio, & ſatis pulchra phantaſia conditum: ſed quid præſtare poſsit iſta bona phantaſia, hoc capite demonſtratum eſt. Quare ſi vos Mathematici volueritis vlterius hoc veſtrum Kalendarium defendere, pugnate pro eo, tanquam pro focis & aris. Hoc enim niſi feceritis, profectò tàm ineptus nemo eſt, qui in poſterum veſtris commendationibus fidem habeat. Verùm ſi in harenā " deſcendere volueritis, oportebit vos rationibus Aſtronomicis ar- " matos eſſe, alioqui nequaquam digni habebimini, cum quibus quiſ- " quam congrediatur. Notum enim eſt vobis, Mathematicum pro " defenſione bonæ cauſæ Mathematicę, ſemper poſſe ſufficientiſsi- " mas rationes ex ipſis mathematum fontibus, tanquam ex proprio, " perfectiſsimo & ampliſsimo ſuo ſubiecto, proferre: quare qui quæ- " uis obuia aliunde corradit, indignus eſt reſponſione, propterea " quòd aut cauſam malam fouet, aut præ nimio ſupercilio mauult ex " remotis riuis, ſæpenumero turbidis, quàm in propinquo ex " limpidiſsima ſcaturigine haurire aquam. Præſtate igitur vos viros, agite quid poteſtis.

Caput Tertium.

AN FESTVM PASCHAE IN KALENDARIO nouo quotannis celebrandum veniat in die Dominica sequente plenilunium, quod immediatè proximum est post æquinoctium vernum verum, siue post 21. diem Martij.

Concilij Nicæni decretum de paschate, eiusque occasio.

IN Concilio Niceno, cùm dissentientes Ecclesiæ Asianę seu Orientales, atq; Romanenses seu Occidentales, conciliarentur, sancitum est, vt paschale festũ non amplius in ipso die plenilunij, proximi post æquinoctium vernũ (sicut vsitatum erat orientalibus Ecclesijs, retinentibus hoc loco ritus Iudæorum) celebretur, sed vt ea festiuitas differatur post dictum illud plenilunium vsq; in proximã diem Dominicam sequentem. Quoniam aũt æquinoctium eo tempore forte fortuna (quantum ad huius Concilij ordinationem attinet) inuentũ est in 21. Martij, noluit Concilium in eo quidquam turbare, sed eum diem, atque æquinoctium pro ijsdem habuit. Hinc aũt multis vociferationibus totum cælum & omnem orbem Christianum replent Pontificij, dicentes, hunc solum diem 21. Martij esse propriã sedem ipsius æquinoctij verni, & inde ab hoc solo numerandum esse plenilunium paschale, post quod proxima sequenti Dominica celebrandum sit pascha. Sed quid hac de re sentiendũ, an sc. Ecclesia Christiana sit obligata decreto Concilij huius, vt respiciat immediatè ad diẽ hunc 21. qui concilio huic quasi fortuitus erat, & quę alia huius sunt: satis explicatum, declaratum & demonstratum est in Dialexi mea germanica, præsertim cap. 6. & 7. quæ omnia hic quasi repetita sint. Veruntamen si hoc etiam loco decreto Concilij illius sit in reformatione noui Kalendarij satisfactum, quemadmodum Pontifex ea de re in Bulla gloriatur, conuenit vtiq;, vt singulari prudentia prospectum sit paschali huic festo, ne in aliud tempus, aliumue locum reponatur, quàm in eum qui à concilio illo decretus est. Quod vt rectissimè fieret, vitanda fuerunt quinq; loca vel tempora ceu erronea & illegitima, quia in eis, vt autor Kalendarij noui alijq; Pontificij asserunt, non possit absq; peccato, & læsa conscientia pascha celebrari. Ea sunt: 1. ne celebretur festum paschale in luna decimaquarta, hoc est, ne Dominica paschatis incidat in ipsum plenilunij diẽ. 2. ne anteuertat lunam plenam. 3. ne postponatur vicesimæ primæ lunæ, hoc est, ne celebrari contingat in secunda demum Dominica post plenilunium, quando luna iam tum superauit tertiam suam quartam

seu

ſeu dichotomiã. 4. ne inueniatur in vltimo menſe, hoc eſt, ne ſequatur eam luminariũ oppoſitionem, quæ p̃cedit ęquinoctiũ. 5. ne in ſecundum menſem rejciatur, hoc eſt, ne non primum, ſed ſecundum plenilunium poſt æquinoctium vernum verum accipiatur pro termino paſchali. Harum poſitionum primam noui Kalendarij autor, canone 2. ſæpius citato, planè hæreſeos accuſat, quia ſecundum eam celebretur ſacroſanctum Paſcha cum quartadecimanis hæreticis. Secundam verò & quartam dicit eſſe abſurdiſsimas. Tertiam tamen minori cum peccato admitti poſſe putat, ſubinnuens ſc. reliquas magno peccato conſcientias polluere. Quintæ autem ipſe quidem non meminit, ſed ea ab alijs eius aſſeclis miris modis exagitatur. Menſem enim ſecundum eſſe volunt tantùm immundorum, quia olim Iudęi immundi menſe ſecundo demũ Paſcha facere potuerunt. Ita nimirum placet eis textum Num. 9. in nouum teſtamentum huic loco applicare. Si quis huiuſmodi iudicium ipſius Autoris Kalendarij noui, & aliorum eius aſſeclarum, de his non legitimis poſitionib. Dominicæ paſchatis, audiat, an non exiſtimabit, eas omnes & ſingulas egregiè & artificio ſingulari, in nouo Kalendario, tanquã ſcopulos immanes, euitatas eſſe? Sed quàm nihil eorum ſit, quod ibi expectatur, & quàm inanis atq; falſiſsima ſit perſuaſio, colligi poteſt haud difficulter, non quidem ex commendatione Autoris, ſed ex examine numerorum eius, hoc eſt, partim ex hactenus demonſtratis, de æquinoctiorum ſede minimè fixa, & de fallacibus epactarum numeris, partim verò ex ijs quæ ſequuntur.

Primò enim, propter Epactarum numeros toties aberrantes à vero termino paſchali, fit, vt nouum Kalendarium ſeipſum omneſque ſuos patronos Quartadecimanæ hæreſeos crimine inuoluat. Nam non rarò reponit Dominicam paſchalem in ipſum plenilunium, toties nimirum, quoties accidit, diem illum, quo verus terminus paſchalis ſequitur terminum Kalendarij falſum, eſſe diem Dominicam. Exemplo ſunt in illis 200. annis ſuprà cap. 2. enumeratis, Anni 1503. 1507. 1514. 1531. 1551. 1555. 1558. 1578. 1582. 1598. 1609. 1622. 1693. & paulò poſt 1703. quibus omnibus Dominica paſchalis in ipſo plenilunio inuenitur. Videtis ergo, vos Mathematici, Kalendarij huius Patroni, quòd primarius clientis veſtri autor accuſet & ſeſe, & Pontificem veſtrum, & vos omnes hęreſeos, coram toto mundo: & hoc quidem forſan non immeritò, quia errorem nec agnoſcere nec reuocare vultis, ſed potius contra conſcientiam vitioſum hoc, & ipſo eius autore teſte, hæreticum veſtrum Kalendarium defenditis, atque pro perfectiſsimo habetis. Errorem hunc anni 1598. agnouit, & etiam notauit Ioannes Anthonius Maginus

1. Paſcha ſæpe incidit in ipſum plenilunij diem.

Autor noui Kalendarij ſeipſum, Papam, & omnes noui Kalendarij patronos, hæreticos facit.

ginus Patauinus in suis Ephemeridibus, interim autem Kalendariū non improbat, quia fortè numeros eius nondum sufficienter examinauerat: Eum tamen his lectis non diffido in meam sententiam iturum esse, non quidem mei gratia, sed quia admonitum, veritati, quam hic propugno, non dubito daturum esse locum. Vos aūt reliqui, quomodo exolui possitis, & quid pro hęretico horū annorum calculo respondere velitis, considerate.

II. Pascha noui Kalendarij sæpe præcedit plenilunium.

Deinde ijdem fallaces termini paschales efficiunt, vt sępenumero contingat, paschatis Dominicam priorem esse plenilunio paschali. Quoties enim verus terminus paschalis per calculū Astronomicum inuentus, sequitur falsum ex Kalendario nouo sumptū terminū biduo (hoc non rarò euenire posse, manifestum est ex ijs, quæ 2. cap. dicta sunt) dies aūt vero & falso illi interposita, fuerit dies Dominica: tum Kalendarij noui canones reponunt pascha in eam Dominicam, quę hac conditione præoccupat plenilunium paschale. Exemplo est annus 1517. in quo terminus paschalis est. 26. Martij, & litera Dominicalis B, ergo pascha cadit in 27. eiusdē. Sed verum plenilunium paschale sequitur demū die 28. Martij. Sic 1598. parum abest, quin etiā tota Dominica, qua celebrandū erit pascha, anticipet verum suum plenilunium: Luna enim hora 10. noctis sequentis, artificiali die completa, plena efficitur. Cernitis ergò vos Mathematici etiam hic grande Kalendarij vestri peccatum, & quidem plus, quàm hæreticū: quia hęreticum est, vt autor refert, pascha in plenilunio celebrare. Igitur peccatum hoc multò est atrocius, si ante. Hinc idem autor hoc peccatum nominat absurdissimum.

III. Pascha potest in vltimam lunæ quartam cadere.

Tertium errorem autor ingenuè confitetur, attamen ne Kalendario suo autoritas nimium derogetur: appellat eum, minus peccatum. Sed vtut, maius vel minus peccatum sit: ipso tamen teste, error hic in nouo Kalendario peccatum est, quando videlicet pascha octiduo diutius differtur, quàm par est. Hoc aūt fit, quotiescunq; verum plenilunium paschale præcedit terminum in Kalendario notatum vno die, vel biduo, & quidem dierum illorū alteruter est dies Dominicus: tum oporteret ea Dominica pascha esse: sed in hoc casu ipsum à nouo calculo detinetur vsq; ad sequentem Dominicā, in qua Luna tertium illuminationis suæ quadrantem iam transijt. Cuiusmodi paschata erunt anno. 1629. 1693. 1700. &c. Etenim anno 1629. terminus paschalis est. 8. dies Apr. & litera Dominicalis G, vnde pascha est in die. 15. Apr. Sed verus terminus paschalis ex calculo Astronomico erit die 7. Apr. Pascha ergò esset die. 8. Aprilis, si verus calculus seruaretur. Sic anno. 1680. terminus paschalis ex Kalendario est. 14. Apr. litera Dominicalis G & F, Pascha ergo in 21. Apr. Sed quia verus ter-

rus terminus incidit in 13. Apr. reponendū fuiſſet paſcha in 14. Apr. Ita anno 1700. Aureus numerus erit 10. epacta ix. terminus paſchalis. 4. Apr. Litera Domin: C. hinc paſcha die 11. Apr. Sed verus terminus eſt die 3. Apr. vnde paſcha eſſe deberet die 4. eiuſdem.

IIII. V. In nouo Kalendario non rarò contingit paſcha vel in vltimo vel in ſecundo menſe celebrari.

Præterea, ſicut autor cunctis perſuaſum eſſe vlt, quòd nouus epactarum cyclus egregiè euitet, duos ex enumeratis priores errores, quorum alter hæreticus ſit, alter abſurdiſsimus, ſeu plus, quàm hæreticus: Ita ſat ſpecioſis verbis ſuſpicionem de quarto errore à ſuo opere remouere conatur, ne is à quoquam ſuo Kalendario imputetur, nominat enim ipſum quoq; abſurdiſsimū. Quinti nullam mentionē facere voluit, aut enim, quia cum à ſe omnino alieniſsimum eſſe cenſet, aut quia in eo, ſicut & in tertio, non admodum multū pretij poſitum exiſtimet. Sed vtut ſit: quàm vana ſit hæc perſuaſio, manifeſtum eſt ex ijs, quę cap. 2. dicta ſunt: Ibi enim demonſtratū eſt, quòd pleniluniū paſchale multas ob cauſas poſsit deflectere à primo menſe, & aberrando delabi vel in poſtremum menſem præcedentis anni, vel in menſem eiuſdē anni ſequentem, adeò vt non poſt multa tempora vix tot vera paſchalia plenilunia in primo menſe, quot falſa in vltimo, vel in ſecundo menſe deprehendi poſsibile ſit. Sed quoniam ab illis plenilunijs ceu terminis paſcha ſemper dependet: ſequitur quòd, quoties termini illi à vero mēſe aberrauerint, toties etiam ipſa paſchata à menſe ſuo competēte aberrare neceſſe habeant, niſi quòd illi pleniluniorum termini, dum in falſo menſe deprehenduntur, diſtant à conueniente ſua ſtatione tantummodo 4. ſeptimanis, ſiue 30. diebus: ſed paſchales Dominicæ à debitis ſuis & legitimis ſtationibus, non modò 4. ſed perquàm ſæpè 5. ſeptimanis remoueri poſſunt, idq; tàm in antecedentia, quàm in conſequentia. Idcirco paſchalia feſta ſæpiſsimè celebranda venient quatuor vel quinq; ſeptimanis citius aut tardius, quàm magnifica Kalendarij pollicitatione promittitur.

VI. Paſcha in nouo Kalendario interdum præueniet æquinoctium.

Cui accedit & iſtud, quòd Kalendarij noui calculus non præcauebit, ſed potiùs efficiet, vt Paſchalis Dominica non modò multoties in poſtremum prioris anni menſem rejciatur, ſed etiā vt antè ipſum æquinoctij diem retrahatur: Poſtquam enim æquinoctium verum digreſſum fuerit à 21. Martij, vt ſuprà dictum, ad 22. 23. 24. 25. 26. vel 27. eiuſdem, non raro futurum eſt, quando nimirum epacta erit xxiij. xxij. xxj. xx. xix. vel etiam xviij. vt inter terminum paſchalem (qui hoc modo fiet dies. 21. 22. 23. 24. 25. vel etiam 26. Martij) & inter æquinoctiū poſteriori aliquo die ſequens, dies aliqua Dominica interueniat. Itaq; paſcha illa Dominica celebratum, inconuenientiſsimum habebit tempus, nam cùm in vltimo menſe prioris aññi,

 & qui-

Vno anno potetrunt duo paſchata in altero nullum celebrari.

& quidem ante æquinoctium agatur, efficit, vt in vno anno non tantum Eccleſiaſtico, cuius initium ſumitur à nouilunio ipſi ęquinoctio proximo, ſed etiam in anno vertente, ſiue politico ſiue aſtronomico, cuius initium ab æquinoctio dependet, bis celebretur paſcha, & in anno mox ſequente nunquam omnino. Sed hoc ipſum eſt vobis, qui tanto deſiderio Kalendarium nouum affectatis, & iam nactū mordicus retinetis, abſurdiſsimum & maximum peccatum. Quamobrem cùm vos Mathematici videatis denuo, quàm craſsiſsimæ & abſurdiſsimæ enormitates hoc veſtro Kalendario cōtineantur, cum ſufficienter vobis demonſtratum ſit, quòd Kalendarium veſtrum nullatenus ſe conuertere poſsit, quin in multiplicem errorum aceruum impingat, & idcirco ſuas ineptias, ſuiq; autoris ocioſos labores, atq; Pontificis vanam gloriationem non ſine dedecore pudefaciat: perſiſtetis ne adhuc in veſtra ſententia, quòd in Kalendario veſtro omnia ſint perfectiſsimè reformata? putatis ne iniuriam ei fieri, ſi quis dicat, quod omnes errores, quibuſcunq; vllum aliquod Kalendarium obnoxium eſſe poteſt, cateruatim hic ſint congeſti?

VII.

Fortuito tantùm caſu accidit, quòd paſcha non crebrò à legitimo loco aberrat.

Et quanquam nihil erroris ſupereſſe videatur, cuius Kalendarium nouum accuſari poſsit: vnus tamen ex præcipuis adhuc ſupereſt, inſignis nimirum imbecillitas eius, quæ non prætereunda eſt, qua etiā fundamenta ea, quibus ipſum alioqui non malè habet, infirmantur. Confiteor ſanè, quòd in nouo Kalendario Paſcha ſæpenumero non aberret ab eo limite, quem Pontificij ei ex Concilio Nicęno aſſignant: pręſertim autem quod hoc noſtro ſeculo exorbitationes iſtę rariores ſint, ſicut ex calculo ducentorum annorum ſuprà enumeratorum patet: verum cum non ſufficiat ſcire, quid fiat, ſed an rectè, legitimè, & neceſſariò quid fiat: Ideò neceſsitas poſtulat inquirere, cui hoc ipſum aſcribendum ſit, quod non creberrimis erroribus celebritas paſchæ laboret. Nam ſi errores iſti vt rariores, ita fortuiti eſſent: at legitima celebratio non eſſet fortuita, ſed neceſſaria, ex indubitato, firmo, & infallibili calculo dependens: poſſet hoc forſan aliquo modo tolerari. Hoc autem ſi paulò diligentiùs perpendatur, demonſtrat, quòd ea res nequaquam ſit artificioſæ autoris ſubtilitati aſcribenda, multò minus autoritati Pontificis, ſed vnico & ſoli fortuito caſui. Nam autoris artificium commendatur ipſo Kalendarij opere. Sed quid perfectionis inſit Kalendarij Canonibus, docent epactę, quas ſuprà demonſtrauimus innumeris modis fallaces, idq; non in annis remotioribus tantùm, ſed etiam in his ipſis 100. annis, quibus iam viuimus, quibus adhuc vigere debebat principium eius, adeò vt nullius imperfectionis adhuc dum inſimulari poſſent. Verùm cum per has ipſas terminus paſchalis vltra centies falſus pro vero ob-

ro obtrudatur, patet vtique quàm lãguida sit earum perfectio, & subtilitas: patet etiam, quòd per eas non stet, vt non ipsum quoque pascha illegitimo tempore agendum veniat: sed quod in hoc non toties aberratur, quoties in illis, causa est hæc: quia nimirum inter terminum paschalem falsum epactarum falsarum, & inter terminũ calculi astronomici verum, non semper aliquam diem Dominicam interuenire contingit, hoc enim modo, si Dominica paulò sit remotior, fieri potest, vt vterque terminus, tàm verus, quàm falsus, in vnã eandemque septimanam coincidant. Vt Anno 1587. per aureũ numerum 11. & epactam xxj. inuenitur paschalis terminus in 23. Martij, die Lunę: litera Dominicalis enim est D, sed verus terminus reperitur die Martis, seu 24. Martij. Cuique ergò cernere licet, quòd falsitas termini falsi, hoc loco occultetur sub vero, propterea, quòd quasi fortuitò accidit, quantum ad Epactarum demonstrationem, vt non alia Dominica sequatur falsum terminum, quàm quę verum sequitur. Quare soli fortunę, non suo artificioso Kalendario agent Pontificij gratias, quòd pascha eo anno, & alijs similibus, suam expectationem non defraudat. Et quòd rectè hoc arguatur, manifestum fit, quando fortuna hæc volubilitate sua hos terminos non in vnam eandemque septimanam coniungit, sed in duas diuersas diuellit: tum enim falsitas ista velamine suo destituta, seipsam prodit. Vt, Anno 1598. Aureus numerus 3. & epacta xxiij. reponunt terminum paschalem in 21. Martij, qui est dies Sabbati, nam D est litera Dominicalis. Sed verus terminus incidit in 22. diem Martij, in ipsum diem Solis. Cùm ergo alia dies Dominica sequatur falsum Kalendarij terminum, & alia verum calculi terminum, fit, vt pascha celebrandum sit die 22. in ipso plenilunio, quod tamen ex sententia Kalendarij differendum fuisset vsque in 29. eiusdem mensis.

¶ Quod de annis inter 1500. & 1700. interceptis dictũ est, id multò magis conspicuum cernitur in Kalendarij noui prima origine, hoc est, in annis Cõcilio Nicęno vicinis. Quid enim ibi præstare possint, docent ea, quę supra cap. 1. & 2. sunt exposita, vid. quòd Kalendariũ nouum & literam Dominicalem illius seculi ignoret, & terminũ paschalem multipliciter falsum ostendat. Quod cum sit, quomodo hinc sciemus, quibus diebus Patres Concilij Nicęni celebrauerint, vel celebrare debuerint Pascha? Cum ergo id, quod præ reliquis singulariter ab hoc Kalend. expectandũ fuit, fallat autoris promissum, annè in reliquis ei habẽda erit fides? Sed ea de re inspiciatur sequens tabula. *Examen festiuitatis paschalis tempore Nicæni Concilij.*

Hac tabula prima columna numerat eosdem 19. annos temporis Nicæni Concilij, quorum termini paschales suprà quæsiti sunt. Columna 2. & 3. habent cyclũ solarẽ & literã Dominicalem eorum annorũ. 4. 5. & 6. habent terminũ paschalẽ, seu diem plenilunij medij, &

veri, & inde proxima die Dominica ipsum pascha, prout calculus Astronomicus numerari postulat. Quo tamen loco, in año 330. prior numerus congruit tabulis Prutenicis, quæ, quemadmodum cap.2. monui, terminum & pascha huius anni, in Aprilē reponit: sed alter numerus secundum tabulas recentiores retrahit ea in Martium. 7.& 8.col. sunt terminus & pascha, secundū quod noui Kal. autor numeranda tradit, qui tamen præter omnē causam, & veritatem astronomicam, & pręter suorū ipsorum numerorum rationes fecit literam P. epactarum indicem. Ibidem hoc quoque obseruandum, quòd anno 340. pascha, si numerandum sit à medio tantùm motu, incideret in 30. Martij. 9.& 10. col. eadem computantur secundum

Anni Domini	Cyclus solaris.	Litera dominicalis.	Inxta calculum Astronomicum terminus paschalis medius	verus	pascha verū	Iuxta indicē lite: autoris P, Et iuxta aureū nume. ātiquū, term. pasch.	Pascha	Iuxta indicē lite: N, q̄ pro epa: autor ppone-re debebat, term. pasch.	Pascha	Iuxta indicē epact. literā M, q̄ noua correctio ad hos años reducta postulat. liter. dñc.	term. pasch.	Pascha
			me di	me di	me di	me di	me di	me di	me di		me di	me di
323	24	f	A 7	A 7	A 14	A 5	A 7	A 6	A 7	g	A 7	A 8
324	25	e d	M 26	M 27	M 29	M 25	M 29	M 26	M 29	f e	M 27	M 30
325	26	c	A 14	A 15	A 18	A 13	A 18	A 14	A 18	d	A 15	A 19
326	27	b	A 4	A 4	A 10	A 2	A 3	A 3	A 10	c	A 4	A 11
327	28	a	M 24	M 24	M 26	M 22	M 26	M 23	M 26	b a	M 24	M 27
328	1	g f	A 11	A 11	A 14	A 10	A 14	A 11	A 14	g	A 12	A 15
329	2	e	M 31	M 31	A 6	M 30	A 6	M 31	A 6	f	A 1	A 7
330	3	d	A 19 M 21	A 19 M 21	A 26 M 22	A 18	A 19	A 18	A 19	e	M 21	M 23
331	4	c	A 8	A 9	A 11	A 7	A 11	A 8	A 11	d	A 9	A 12
332	5	b a	M 28	M 28	A 2	M 27	A 2	M 28	A 2	c b	M 29	A 3
333	6	g	A 16	A 16	A 22	A 15	A 22	A 16	A 22	a	A 17	A 23
334	7	f	A 5	A 5	A 7	A 4	A 7	A 5	A 7	g	A 6	A 8
335	8	e	M 25	M 26	M 30	M 24	M 30	M 25	M 30	f	M 26	M 31
336	9	d c	A 12	A 12	A 18	A 12	A 18	A 13	A 18	e d	A 14	A 19
337	10	b	A 2	A 2	A 3	A 1	A 3	A 2	A 3	c	A 3	A 4
338	11	a	M 21	M 22	M 26	M 21	M 26	M 22	M 26	b	M 23	M 27
339	12	g	A 10	A 10	A 15	A 9	A 15	A 10	A 15	a	A 11	A 16
340	13	f e	M 29	M 30	A 6	M 29	M 30	M 30	A 6	g f	M 31	A 7
341	14	d	A 17	A 18	A 19	A 17	A 19	A 18	A 19	e	A 19	A 20

literam

literam epactarum indicem N.quę autoris numeris melius congruit. 11. 12. & 13. col. sunt litera Dominicalis, terminus & pascha secundum correctionem nouam ad annos illos retrò reductam eo modo, quo in futurum continuanda est, de qua re suprà cap. 1. & 2. dictū est.

Hac tabula iterum videre licet, quid numeris autoris fidendum sit. Nam iuxta autoris literam P, indicem epactarum (quo loco secutus sum numeros autoris, nihil quicquam in eis permutans) Pascha anno 323. 330. 340. incidit in plenilunium, & idcirco seipsum, vel Concilij Nicęni Patres arguit hęreseos quartadecimanæ. Anno autem 326. Pascha plenilunium præcedit, quod omnium est absurdissimum. Quid de anni 330. mense secundo sit sentiendum, colligi potest ex ijs, quæ hactenus dicta sunt. Quòd autem his 19. annis Pascha non sæpius falso loco deprehenditur, fortuito tantùm casu euenit, siquidem vt suprà cap. 2. monui, & coràm spectare licet, epactæ decies octies falsum pro vero termino Paschali exhibent. Litera index N, aliqua quidem emendat, sed in fundamentis haud multò melior est, quàm index P litera. Porrò M litera index, quæ calculi noui reformationem sequitur, nimis absurdum calculum objicit, vtpote qui diem dominicum in diem lunæ ablegat.

Quamobrem nemini amplius dubium esse potest, quin intelligat, Kalendario nouo nihil certitudinis inesse, quandoquidem ad oculum demonstratum est, quòd illa etiam, de quibus non ambigendum fuisse putatur, sint lubrica, infirma, & incertissima, siquidem omnis eorum certitudo nulli artificioso certoq; calculo, cui tutò fidere liceat, vtut reliqua ceciderint, nititur, sed tantùm ab instabilis & ancipitis fortunæ regimine dependet.

Vos ergo, qui adhuc in sententia vestra permanendum censetis, suffulcite hoc vestrum ruinosum Kalendarium: videtis enim omnia eius & singula fundamenta, nullo excepto, conquassata & labefactata esse: Et si quæ eorum adhuc speciem firmitatis præ se ferunt, videtis tamen, quòd non plura de eis vobis promittere possitis, quàm imperitus sagittarius, qui vbi aliquando scopum attigerit, non industriam suam gloriabundus iactat, sed potius de fortunæ fauore & assistentia sibi gratulatur. Verùm si vos clientem vestrum deserueritis, corruet omnino, & magna erit ruina eius, cariosa sunt iam statim ab origine prima, & à vermibus arrosa omnia eius fulcra. Nolite ergo esse segnes, arripite baculos vel radios astronomicos, quibus cadentem erigatis, substernite Astrolabia, vt in fundo firmiora possint esse omnia: En vobis tabulas Astronomicas, quarum numeris rupturas eius expleatis. Age, quos successus habebunt vestri conatus?

 Condu-

CONCLVSIO.

Mnia ergò & singula hactenus enumerata superabundè demonstrant, quòd nouum hoc Gregorianum Kalendarium nequaquam possit correctum, perfectum, absolutum, multò minus perpetuum appellari, quandoquidem nihil quicquam superest in vllo Kalendario reprehendendum, quod non in isto Kalendario multipliciter inueniatur, non aliter, quàm si autor ad hoc iuratus fuerit, quòd quoscunque Kalendariorum errores condensatos in hoc detrudere velit. Quare si quis condigno Epitheto Kalendarium hoc Gregorianum ornare cupiat, rectissimè illud COLLVVIEM OMNIVM ERRORVM *dicet. In eo enim, tanquam in sentinam, vniuersi errores turmatim confluunt. Nam Pontificis autoritas hic nihil quicquam valet, nec hic autoris verba in pondere aliquo sunt. Pergant sanè ipsi, vt volunt, gloriari, quòd stabiliuerint æquinoctium vernum verum in 21. Martij: meridiana tamen luce clariùs est, quòd ne minimo digito hoc attigerint: Nisi forsan in ipsorum Kalendario dies 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. omnes, tantùm pro vnico 21. die Martij, habeantur. Persuadeant sanè, si possunt, in posterum etiam sibi & alijs, quòd Epactæ suæ subtilitate exquisitissima, & perfectione plenissima constent, quæ omnibus seculis in perpetuum, sine omni perturbatione sint duraturæ: præsenti tamen hoc examine elucet, quòd ipsæ nihil perfectionis, nihilq; certitudinis, tàm in nouilunijs menstruis, quàm in anniuersarijs plenilunijs Paschalibus demonstrandis cõtineant, alioqui non vt plurimùm falsissimæ deprehenderentur: Nisi forsan Pontifex pro autoritate, qua sibi imperium non in homines tantùm, sed etiã in cacodæmones infernales & in Angelos cœlestes præsumit, possit etiam Soli & Lunæ mandare, ne in cœlo aliter, quam Epactæ istæ in Kalendario suo postulant, moueantur. Prædicent sanè, si placet, etiã posthâc huiusmodi tàm magnificis cõmendationibus, quòd Paschales Dominicæ loca sua diligentissimè custodiant: Hoc tamen scripto satis luculenter demonstratũ est, quòd istud falsissimũ sit, siquidẽ in eo crassissimi errores partim manifestissimè multoties cóparent, partim autem non nisi fortuito casu euitantur: Nisi forsan solummodò ij limites sint veri, regulares & perfecti, quos nouũ Kalendarium ponit, vtut Sol & Luna in cœlo incedant, adeò vt Solem & Lunam à via sua aberrare posse, rationes aũt Kalendarij sui labi nunquã posse credendũ sit.*

Dubium est apud me, an Pontifex Gregorius XIII. *hos tantos tamq; multiplices & crassos, &, si ex sententia eius loqui liceat, hos tàm fœdos atq; pudendos errores, intellexerit. Sed vtut sit, si eos ignorauit: quis poterit esse*

tàm

tàm amens, vt hac Papa inscitia, in re tàm seria, totum orbem Christianum ad aliquam mendosam & falsam ceremoniam obligandum putet? An non quilibet non nostra tantùm partis, sed etiam ex sanioribus Pontificijs, consulet, vt propter demonstratam absurditatem decretum hoc Kalendarij rescindatur, &, vt Iurisperiti loquuntur, vt à Pontifice malè informato appelletur ad Pontificem meliùs informandum? Quòd si præter Papam, etiam Kalendarij autor hos tetros lapsus non animaduertit, excæcatus forsitan amore proprij fœtus: an non propter stoliditatem illam pœna potiùs, quàm laude dignus dicetur? Sin verò eorum vterque huius incertitudinis fuit conscius, facilis est coniectura, quòd sub Kalendarij prætextu longè aliud vterq; quæsiuerint. Verùm hanc sententiam priori verisimiliorem inde conijcio, quod Papa Gregorius XIII. vir eximiè doctus, & Iuris Doctor fuisse dicitur, vnde credibile est, ipsum hos Kalendarij numeros & intelligere, & propria manu tractare, atq; inde tàm occultos errores, quàm apertos cernere potuisse. Autorem verò, qui in tabulis æquationum Epactarum & cycli Solaris multa sanè subtilitate vti sciuit, enormitates illas annexas non vidisse, vix mihi quisquam persuadebit. Quid autem hoc prætextu quæsiuerint, in promptu est: Autor scilicet inanem vulgi, & imperitorum calculationis Astronomicæ gloriam: Pontifex verò occultam & subdolam insinuationem suorum decretorum in Ecclesias nostras reformatas, & vt simul exploret, qui Pontificiæ Religioni faueant, quiuè ex parte eius stare recusent. Verùm licet iam quidem de hac re plura scribere mihi propositum non sit, propterea quòd de ea alij magni viri eruditè & prudenter in suis scriptis loquantur, ego quoq; nonnihil de ea ipsa in sæpius citata mea Dialexi egerim: tamen quia hoc scripto constitui istud Kalendarium examini astronomico subijcere: idcirco propter hanc ipsam causam ad confirmationem eorum, hæc sequentia intermittere non potui.

Vix verisimile est, quòd autor noui Kalendarij, & Papa, non intellexerint crassas enumeratos errores huius Kalendarij.

Primariam publicationis noui kalendarij causam longè fuisse aliam, quàm vsualis anni correctionem, aut artificiosi inuenti publicam communicationem, tribus argumentis euincitur.

Quod aliud quidpiam sub hoc Kalendario sit quæsitum, probatur.

I.

I. Quòd Papa hoc suum nouum kalendarium absq; vlla emendationis susceptæ ratione & demonstratione in lucem emisit. In Canonibus quidem kalendarij promittitur alius quidam liber, cui titulus sit futurus: Liber nouæ rationis restituendi kalendarij Romani, quo rationes, fundamenta, & hypotheses in hac correctione assumptæ, in medium sint afferenda: Et hæc promissio decies repetitur, bis canone primo, sexies canone secundo, & bis canone quarto. Hunc librum decuisset vtique ante kalendarium, vel simul cum eo publicari, vt eàdem operâ & calculus & fundamenta innotescerent, & totus

Puduit autorem nouæ suæ correctionis rationes reddere, quia sciuit falsas esse.

orbis

orbis rationibus potius, quàm Pontificis sub anathemate mandato permotus, consentiret facilius. Verùm enimuerò Liber iste adhuc in latebris latitat absconditus, & toto hoc tempore lucem fugiens, exire in publicum aut metuit, aut nō dignatur. At quid hoc aliud est, quàm truculentū ludibrium cum sarcasmo coniunctum? Interea autem an non hoc ipsum arguit, quòd Pontifex & kalendarij autor, causæ suæ diffidant, metuentes, si ex libri illius examine kalendarij rationes falsæ deprehenderentur, se cum opere suo eius gratia non in magna autoritate habitos iri, seq́ spe sua casuros esse. Quòd si autem librum illum diutiùs occultauerint (sicut omninò verisimile est, eum perpetuò occultatum iri) futurum esse, sicut proh dolor factum est, vt Pontificia autoritate, (tanquam quæ omni exceptione sit maior) & præclaro absolutissimæ correctionis titulo multò plus efficiatur, quàm, si rationes ipsæ in medium proponerentur, sperari possit: illa enim obuijs vlnis à suis accipi consueuit, hæ verò incertitudinem & falsitatem operis statim ab initio proderent: & licet, postquam Kalendarium hoc fuerit inueteratum, errores eius patefiant (quanquam haud dubio sibi persuadent, quòd nemo operis huius subtilitatem ex fundamento examinare possit, nisi ex libro illo informationem habeat) eos tamen tum nō amplius litem moturos, interim verò se voti sui cōpotes fore, &c. Sed quæ vestra, vos Mathematici, est sententia? Si qui vestrum existiment, me huic dilationi publicationis libri illius esse nimis iniquum, dum videlicet eam dolosæ malitiæ, librum autem paris cum Kalendario incertitudinis suspecta habeam: addo, si displiceat vobis, quòd ego vos quoq́ temeritatis, ne dicam inscitiæ, suspectos habeo, propterea, quia vos ipsi Kalendarium hoc non priùs pro necessitate examinaueritis, aut si ad hoc præstandum solidiore Mathematum cognitione destituti fuistis, quia librum illum priùs vobis communicari non postulastis, quàm tanta auiditate in sententiam Pontificis descenderetis, alijsq́ idem faciendi autores, & suasores essetis: age, reddite vos aliam rationem, vosq́ à suspicione purgate.

II. Hoc ipsum confirmat publicationis annus, seu, vt in Kalendario nominatur, Annus correctionis, Annus 1582. Notum est in toto orbe, quòd hæc correctio tam satis diu apud Pontificios fuerit tractata, & ad finem perducta. Nam transmissio illa noua rationis restituendi Kalendarij exiguo volumine comprahensæ (de qua Pontifex in Bulla loquitur) ad Christianos Principes, & celebriores vniuersitates (Pontificias scilicet, sicut in mea Dialexi cap. 9. circa finem indicatur) facta est anno 1578. Nihilominus editio differtur in octobrem Anni 1582. Quæso, quæ est huius rei causa? Quare hoc opus perpetuum, cuius perfectio vsque ad 40. mille annos, non est in

est in dubium vocanda, nō potuit habere initium suum in aliquo anno ad perpetuam rei memoriam conuenienti, qualis est aliquis annus cētenarius, cuiusmodi post 18. annos, ab anno 1582. sequetur, scilicet annus 1600. vel aliquis denarius & bissextilis, qualis erat annus 1580? Vnde huic 1582. tanta autoritas, qui nec cētenarius, nec denarius, nec bissextilis est, vt ipse in perpetuum appellari debeat ANNVS CORRECTIONIS? *Item si omnino hic annus eligendus erat, cur correctionis initium in Octobrem reiectum est? Cur non in Februarium? Sicut mox eodem 1582. anno, die 7. Nouemb. Papa alio mandato præcepit, vt quicunq; in toto terrarum orbe Kalendarium nouum in Octobri anni 1582. obseruare non cœperint, confestim id anno 1583. in Februario seruare incipiant, semotis cunctis excusationibus & impedimentis: quanquam priùs indulserat regionibus remotioribus, vt correctionē differre liceret in Octobrem anni 1583. vel 1584. vel etiam 1585. Quòd si eádem prouidentiâ maturasset publicationem mense Februario anni 1582. tum eodem statim 1582. anno celebratum fuisset pascha secundum nouam suam correctionem. Causam nescio quidem, sed si coniecturare licet, non existimo, quòd diuinando à vero aberrare velim. Annus 1600. Pontifici expectādus non fuit, quia metuit, se tàm diu (quod & factum est) non esse victurū: deinde in tam longa mora periculum erat, ne interea nullitas huius Kalendarij patefieret, & pro dignitate coram toto mundo deridenda prostitueretur, nec etiam hoc modo Pontifex voti sui fieret cōpos. Sic propter easdem causas negocium non fuit differendum in alium annum bissextilem: quales sunt annus 1584. vel 1588. quanquam hic posterior à multis singulariter fatalis habeatur, & inde admodū sit famosus. At correctionis huius initium non potuit ante Pascha anni 1582. fieri. Nam si hoc factum esset, periclitatum fuisset totū opus Kalendarij huius, periclitata fuisset magna pars authoritatis Pontificis, suorumq; Kalendarificum: periclitati fuissent omnes sumptus huius gratiâ corrasi & erogati, & quod maximum est, Pontifex rursus sua spe delusus fuisset. Nam eo ipso anno deprehensa fuisset inanis futilitas calculi huius Gregoriani Kalendarij. Cū enim aureus numerus, qui eo anno erat 6. habuerit epactam 26. & reposuerit terminum paschalem in diem 17. Aprilis, qui erat dies Sabbati: vtiq; conueniebat secundum numeros & regulas noui Kalendarij, sequentem diem 18. esse Dominicam Paschatis. Sed in eádem ipsa Dominica, erat demum Luna & Solis vera oppositio, secundum calculum Astronomicum: itaq; eo ipso anno 1582. celebrandū fuisset pascha in plenilunio. Hac res haud dubio valdè fuisset ominosa nouo Kalendario, nam ipsa non potuisset quenquam hominum latêre, propterea quòd in omnibus & singulis diarijs seu Kalendarijs anniuersarijs, plenilunium hoc inuentū fuisset in die paschali.*

Et hoc quidem eo magis fuisset conspicuũ, tàm illiteratis, quàm literatis (quorũ nullus propemodum est, qui huiusmodi aliquod annale diarium non secum semper portet, aut certè domi parieti affixum habeat) quod eo anno veteris kalendarij Pascha conuenientem suum locũ, videlicet diem 25. noui, aut diem 15. veteris kalendarij obtinuit. Quis iam dubitabit, quin Pontifex metuerit, se suumq́, hoc opus cum sibilo explosum iri, propterea, quòd ipse Paschale festum ex loco vero abstraheret, & in locum erroneum, seu, vt author nominat, haereticum abijceret? Nunc autem postquam callidè, ne dicam dolosè, hoc periculum est euitatum, sperat & ipse & kalendarij author, se iam tutissimos esse, nõ enim quemquam tantum prudentiae habiturum confidunt, qui calculum in peracta tempora retrahat. Et licet aliquis hoc tentet, calculum eũ tamen non tantum ponderis amplius habiturum, quantum ei fuisset, si in re praesenti manifestissima falsitas monstrata esset. Quòd si autem crassissimus hic error, qui ex sententia authoris haereticus est, quo kalendarium hoc vestrum nouum statim in ipso principio inaugurationis laborauit, nõ sit vera causa dilationis dicta: indicate vos Mathematici aliam; & simul defendite hunc ipsum huius anni errorem. Sed neutrum vobis factu possibile esse scio.

3. Autor noui Kalendarij fuit erroorum suorum numerorum in tempore Concilij Niceni optimè conscius; ideirco, calculum suum nunquam eo extendit.

3. Non minus certa, sed potius indubitata coniectura, quòd sc. author kalendarij noui simili dolo ludat, desumitur ex omnibus & singulis eius canonib. Quanquam propter & secundũ Nicaeni Concilij decretũ, statuatur kalendarium nouum reformandũ fuisse, & iam operâ autoris reformatũ esse, ad similitudinẽ status eius seculi: Autor tamen calculo suo ab hoc Nicano Concilio, non aliter tanquam à praesentissimo veneno abhorret. Eodem modo à tradendis rationibus componendarum Tabularum, quas suspectas esse nouit, studiosè deflectit, subterfugia quaecunq́, praetexens. Canone enim primo multis sanè verbis docet aureum numerum cycli decemnouennalis, ad singulos annos computare, ibiq́, rationem constructa tabula, ad 40000. annos extensa, pro eius inuentione reddit solicitè. Exemplis quoq́, eam illustrat: Eorum autem non nisi vnicũ pro tempore annorum praeteritorum apponit, videlicet anni 700. De annis verò Concilij Nicaeni nihil quicquam admonet. Canone 2. de Epactis, Nouilunijs, & ex parte de plenilunio Paschali agit: Sed rationem constructionis cycli epactarum perpetui, & tabulae aequationis eiusdem cycli, nec non expansarũ tabularum temporariarum, quarum 30. fieri possunt, differt in librum illum nouae restituendi kalendarij Romani rationis, causam dilationis praetẽdit: quòd paucis explicari non possint: Cùm tamen hauddubiò non pluribus verbis opus fuisset, in explicanda compositione, quàm enarrando vsu tabularum istarum. Canone 3. Cycli solaris numeros inuestigat, tabulam ad eam rem conficiens, & ad

40000.

40000. annos itidem extendens. Verũ dum negocium exemplis aliquot illustraret, anteactorum annorum quidem citat annum 1000. sed seculum Nicæni Cõcilij procul reliquit. Canone 4. pro litera Dominicali indaganda, & pro cyclo solari in futuro tẽpore interrũpendo, satis verbosus est autor, ibiq; duas æquationum tabulas, numeris discrepantes, sed in fundamentis congruentes, proponit: Annorum autem præterlapsorum ne vnicum exemplum addere dignatus est, Nicæni Concilij verò annos attingere pro grandi piaculo habuit. Canone 5. de Indictione agit, in qua quanquam nihil prorsus alienum sit in nouo calculo à veteri, ab exemplis tamen annorum præteritorum abstinet. Eodem modo Canone 6. qui vltimus est, Autor Festorum mobilium rationem & seriem continuat, atq; tabulas Paschales nouã & veterem reformatas (per seipsas magis quàm per autoris plura verba dilucidas) explicat. At Concilium Nicænũ, licet in principio Decreti eius honorificã mentionem faciat, velut malũ vlcus calculo suo tangere vehementer horret. Eodem modo Epactarum per totum kalendarium continuatarum, rationes nullo verbo docet, multo minus autem reddit, æquationum in Epactis XXV. & 25. item in Epacto 19. die vltima Decẽbris seruatarum: causas demonstrat. Ob quas causas, simulq; quòd Epactæ istæ in Nouilunijs demonstrandis, vt plurimũ falsæ inueniuntur, nec etiam multũ precij in se situm habent: non volui eas huic scripto interserere.

Quæ omnia quid quæso aliud in recessu habere possunt, quàm quòd noui kalendarij autor fallaciarũ, & nimiarum (ne dicam turpissimarum) exorbitationũ, quæ in Concilij Nicæni annis deprehenduntur, optimè fuerit conscius? Cur quæso ipse calculum suum non sæpius quàm bis ad annos præteritos reduxit? cur potius ad annum 700. & annum 1000. quàm ad annum 300. vel 326? Quamobrem certo certius est, Autorem dolosè & fraudulenter voluisse totum Christianorum orbem circumuenire, eiq; fœdis erroribus refertissimum opus pro perfectissimo subintrudere, ea spe fretus, quòd nisi falsitates eius ipsemet autor prodat, nemo eas in perpetuum subolfacere posset.

Quare dubiũ nõ est, quin oẽs, nisi quis talpâ cæcior sit, cernant, quòd nouũ hoc Gregorianũ kalendariũ, nequaquã studio, aut amore correctionis annualiũ numerationũ, aut restitutionis Dominicæ Paschalis, sed mera quadã libidine, hoc prætextu aliquid aliud, quicquid id sit (sed procul dubiò id quod dixi) quærẽdi, publicatũ sit. Publicatio.n. nimis seuerè vrgetur, cũ tamẽ in tota correctione ista nihil sit, quod non nimis enormiter deprehendatur falsum esse.

Sed missum iam nunc facio Pontificem Romanũ, missosq; facio eius kalendarifices, noui huius kalendarij autores, quorum ingenia fortè non sunt ignota: Ad vos alios Mathematicos accedo, qui ad correctionem istam, vestram operam non quidem contulistis, sed tamen postea vestro suffragio eam, tanquam

omnibus numeris absolutissimam approbastis, recepistis, & vestro consilio alijs ad recipiendū autores & consultores fuistis (contra reliquos, vt suprà protestatus sum, mihi sermo nō est, certus enim sum, eos in omnibus & singulis capitib. hic enumeratis mihi astipulari.) Quæ obsecro vestra fuit, & multorū ex vobis adhuc est temeritas, vt quasi vno & quidem cæco impetu, propter nudā & solam Pontificiam authoritatem, tanquam à Pontifice Romano falli posse impossibile sit, in hanc sententiam prorueretis, priusquam in re Mathematica, vel ab authore vllam informationē, ne dicam , pleniores demstrationes, ex ipsis fundamentis deductas, cognosceretis, vel vos ipsi sufficienti diligētia in eam inquireretis, ne decepti, alios etiam deciperetis? An nescitis, vt suprà dixi, quòd in Mathematicis nulla sit authoritatis dignitas, vbicunque rationibus potest esse locus? Vel estis ne demonstrationum Mathematicarum & calculi obliti? vt satius esse duxeritis, Kalēdarium hoc nouum, licet non examinatū, voto vestro approbare, quàm vestram inscitiam confiteri. Quòd si quisquam existimauerit, me hoc scripto vel ipsi Kalendario, vel ipsius patronis nimis esse durum: is se purget coram toto mundo, sicut videt se à me coram vniuerso orbe Christiano in causa publica proclamari, & refutet, (si possibile sit) meas rationes nouo Kalendario oppositas, quibus ipsum multiplicis falsitatis coargui, si modò ille me conuicisse negare volet. Hic Rhodus, hic saltus.

Collatio veteris & noui Kalendarij, vtrum sit melius,

Quæ recensui, eis hoc etiam adijcere non vereor. Postquam demonstratū est, quod nouum hoc Gregorianum Kalendariū complectatur simul cunctos errores, quibuscunq, vllum aliquod Kalendariū potest esse obnoxium: Quæstione nō indignum iudico: Vtrum Kalendarium melius sit, vetúsne Iulianum, an nouū Gregorianum? Dubij huius ratio hæc est: Ego quidem, & vnâ mecum omnes sani Mathematici, non inficiamur, quòd vetus Iulianū Kalendarium cum primæua sua origine nō conueniat (sicut cap. 4. meæ Dial. satis explicaui , & forsan lapsus eos exposui plenius, quàm ex Pontificijs quidam facere consueuerūt, qui vt extollant nouum Gregorianum opus, vetus Kalendarium miris modis exagitant) nam æquinoctia & lunationes anticiparunt antiquas stationes, & Pascha non semper in primo mense, sed interdum etiam in secundo, & aliquādo in vltima quarta celebratur. At econtrà, hoc vestrum nouum Gregorianum Kalendarium, quod vobis tàm perfectum putatur, vt obseruatione eius conscientiæ totius orbis Christiani non immeritò ligari possint: in omnibus, quibuscunque vllum aliquod Kalendarium delinquere potest, delinquit, vel si ex authoris eius mente loqui velim, absurdissimè peccat. Quæro autem vtri errores tollerabiliores sint? Quin imò quæro, anne veteris Kalendarij differentia, qua à statu Concilij Nicæni distat, error dici possit?

Nam

Nam non tam ad nudum decretum, quàm ad causam & occasionem eius respiciendum est. Ibi ergò cùm ingens dißidium componendum fuerit, sicut in Dialexi mea cap. 7. respons. 2. ad obiect. tertiam, habetur, quid praeiudicari potuit nostro seculo, quo antequam nouum Kalendarium disseminari cœpit, nihil tale auditum est? Praeterea quid ista subtilitate opus est, cùm nemo, ne Pontificiorum quidem, die Paschali in peractione cultus sacri ad Lunam respiciat? corda ad Deum eleuanda sunt, non oculi ad Lunam: cogitationes ad verbum Dei dirigendae sunt, non ad numeros Astronomicarum tabularum: nam meditatio paßionis & resurrectionis Christi, & attentio verbi diuini auditi, cultus est ad salutem animarum necessarius, non autem scrupulosa illa & superstitiosa computatio Astronomica motus Solis & aetatis Lunae, haec enim ad scholam Mathematicam potius pertinent. Adhaec noui Testamenti Ecclesia non alligata est obseruationibus mensis primi vel secundi à Luna inchoandi, cùm etiam annus noster non mobilis, sicut Iudaeorum annus erat, sed totus sit immobilis. Desinente ergò causa, cur non etiam effectus desineret? Ergò quousque aequinoctium peruenit, ibidem absq; peccato haeret: quaecunq; sint lunationes, nihil illae faciunt ad deuotionem animorum, nullo opus est lumine Lunae ad cantiones & conciones & alias ceremonias, eae enim in Ecclesia nihilominus ritè & piè peragi poßunt, etsi nec Solis lumen, nec Lunae noua, plenae vel dimidiatae corpus, praesertim tempore nubilo conspiciatur. Cùm econtra nouum Kalendarium nullius diuini praecepti autoritate, nulla humana pietate (nisi forsan superstitiosa deuotione) nulla neceßitate postulante, velit conscientias pias ad motus cœlestes, ad calculum tabularum Astronomicarum, & ad certos temporum articulos deuincire. Et quanquam veteris Kalendarij Pascha nonnunquam in secundum mensem incidat, festiuitate tamen illa neminem piorum immundum effici scimus, quia nihil ad nos Mosaica Num. 9. sanctio, quippe qui à legis illa obseruatione liberati sumus, & mundis omnia munda fiunt. Sed de his plura in mea Dialexi. At contrà: noui Kalendarij calculus tàm in hoc quàm omnibus & singulis alijs locu deficit.

Vos Mathematicos ergò, noui Kalendarij patronos oro & obsecro, vt quae hic scripsi, vobisq; proposui, diligenter perpendatis, non enim de lana caprina agitur, sed causa haec multò grauior est. Ipsa turbat politias, turbat quoque Christi Ecclesiam. Et licet nonnulli se has perturbationes amoliri posse putent, hoc tamen factu impoßibile est, quia haec eadem causa turbat quoq; mathemata, hoc est, ipsa in fundamentis falsa est. Considerate quid boni acceperitis ab ijs Mathematicis, quos Pontifex vester in Bulla dicit, fuisse harum rerum peritißimos, & longè antè ex primarijs Christiani orbis nationibus delectos:

 En qui

" *En qui nouo Kalendario aliquo delectabamini, iam habetis nouũ, sed tale, quo*
" *veteris quadam leues menda tolluntur, at substituuntur alia innumera gra-*
" *uissima, adeò vt pro paululum vitioso, sit vitiosissimum. Cur ergò quidam vestrum ipsum prædicant, quòd suis rationibus Mathematicis constet? At quæro, quantum earum ipsi insit? putatis'ne quòd ex ipso tantum rationum Mathematicarum possit opera periti alicuius Chimici extrahi, quantum argenti ex solea equina? Quæ cùm sint, facilè etiam animaduertetis, quàm friuola sit allegatio dicti Paulini 2. Cor. 6. ex Isaia 49. In tempore accepto exaudiui te, & in die salutis succurri tibi, ecce nunc tempus acceptum, ecce nunc dies salutis. Quasi verò loco citato D. Apostolus de Paschate noui Testamenti, & quidem in specie de reformati Kalendarij Gregoriani vitiosissimi Paschate verba faceret: quasi verò Deus his superstitiosis præter verbum suum obseruationibus temporum, cum confusione omnium rerum coniunctis delectaretur. Cogitate quæso, quàm longè lateq́; vitiosum hoc Kalendarium dispersum sit, quantas turbas mouerit, idq́; tantùm vestra culpa, vestriúq́; temerarijs approbationibus, vos, vos, inquam, horum malorum estis causa. Nam Magnates, qui ad gubernacula sedent, tantum ocij non habent, vt ipsimet calculum Astronomicum tractãdo, huiusmodi res pro necessitate examinare possint, idcirco sicut in alijs negocijs alios, ita in hisce vos à consilijs habent, et quidem iuratos, vt tutò vobis credere ausint. Quòd si ergò officio vestro satis fecissetis, nec vestris suffragijs tàm cupidè, cæca potius libidine rapti, nouũ hoc Kalendariũ nimia commendatione extulissetis, atq; vetus nostrum nimia vituperatione prægrauassetis, sed potius vtriusq; veritatẽ & falsitatẽ, commoditatẽ & incommoditatẽ mõstrassetis & enumerassetis, vt contraria iuxta se posita magis elucescerent: Profectò multi Magnates in recipiendo Kalendario hoc, tam faciles nũquam fuissent. Quis .n. sciens & volens huiusmodi opus imperfectum approbasset? Sed postquam ipsi iam ex aliorum certis relationibus aliter fuerint edocti & informati, quomodo vos vestræ vel affectatæ inscitiæ, vel stultæ temeritatis reddetis eis rationem? Porrò quandoquidem vos vestra temeritate, mera potius libidine, quàm veritatis amore, non pepercistis orbi Christiano, sed multarum funestarum turbarum authores fuistis: Idcirco vniuersos Magnates, qui à suis Mathematicis aliter, quàm ego hoc libro demonstraui, persuasi fuerunt, supplex & submissè rogo, oro & obsecro, vt à vobis suis Mathematicis pleniores rationes dati consilij de recipiendo hoc nouo Kalendario exposcere dignentur. Vitia Kalendarij noui, quæ enormia & plurima sunt, excusare non potestis, eadem à vobis non animaduersa negare vobis non expedit, confiteri non honorificum est.*

Inepta allegatio dicti Paulini ad nouum Kalendarium.

NB.

Omittere hoc loco nequeo, quin de aliquorum scriptis publicè editis quædã moneam.

moneam. Prodijt haud ita pridem scriptum quoddam germanica lingua Moguntiæ impressum, incerto Autore, nisi forsan nomen eius tribus istis literis C. F. D. in fine scripti appositis, exprimatur. Qui Autor, dum demonstrare conatur, quòd vetus kalendarium Romanum necessitate sic postulante fuerit hoc nostro seculo reuisum & correctum ad eam formam, quam tempore Nicæni Concilij habuerit, &c. egregiè sibi sapere videtur. Hoc ipso autem pudendam inscitiam suam multis modis prodit. Primò enim nec rationes noui kalendarij, nec quid in eo reformatum sit, intelligit. Hoc ex eo liquet, quod ipse multa de anticipatione 10. dierum, quos postea nouum kalendarium exterminauit, disputat, quorũ pleraq; & Pontifex ipse & kalendarij autor ociosa esse dicerent, quandoquidem ipsimet eorũ ne vllo verbulo in reformatione sua meminerunt, qualia sunt de die solstitij æstiui & brumalis, de æquinoctij autumnalis die, & alijs quibusdã, nam kalendarij ordinatio principaliter non eò, sed tantùm propter festum Paschale, ad æquinoctium vernum respicit. Interim verò autor ille de lunationum anticipatione in aureo numero nihil quicquam quod afferat, habet, vnde etiam, quid eius gratia sit restitutum, nihil omnino recenset: cùm tamẽ hæc kalendarij noui præcipua pars sit. De modo item correctionis, & quomodo æquinoctium vernum posthac in 21. Martij conseruari possit: sicut etiam de Epactis, quibus terminus Paschalis inueniatur, omnino tacet. Ex quo facilis coniectura desumitur, quòd ipse nec veteris kalendarij lapsus, nec noui reformationem intelligat. Deinde quàm versatus sit in calculo Astronomico, ibidem satis demonstrat. Aequinoctium vno die anticipare asserit in annis 120. sumpto argumento ex anni quantitate, quam putat esse dierum 365. horarum 5. scr. 48. deficientem scilicet scrupulis 12. primis vnius horæ ab anno communi Iuliano, qui est dierum 365. cum sex horis. Hinc dicit, in Concilio Nicæno inuentum fuisse æquinoctium præuenisse 4476. scrupulis, hoc est, 74. horis cum dimidia & 6. scrup. quæ faciant 3. dies 2. horas cum dimidio & 6. minut. quare per multiplicationem Arithmeticam colligit, quòd æquinoctiorum anticipatio à tempore Nicæni Concilij, vsq; ad annum 1583. in annis ab eo elapsis 1255. sit 15060. scrupulorum, hoc est, 251. horarum, quæ faciant 10. dies, 11. horas. Ecce subtilem Astronomum, quàm scrupulosè omnia computauerit. Sed hac ipsa computatione fœdam suam inscitiam in calculo Astronomico turpiter prodit. Nam nullæ tabulæ Astronomicæ extant, quæ metiuntur annum dierum 365. horarum 5. scrup. 48. hoc est, quæ præcisè faciant annum solarem minorem Iuliano, 12. scrupulis, sed tàm Alphonsinæ quàm Prutenicæ numerant in anno, vltra dies & horas dictas 49. scrupulis 16. sec. hoc est, faciunt annum solarem Iuliano minorem 10. scrup. 44. sec. ferè.

C. F. D. Moguntinus.

Quæ

Quæ differentia exigua quidem est vno anno, sed sæpius repetita fit maximè sensibilis. Hinc pro vnius diei anticipatione non sufficiunt æquinoctijs anni 120. sed postulantur 134. anni, quod manifestum fit ex tabulis motuum, quibus cognoscitur, quòd in annis 120. Iulianis, motus Solis compleat reuolutiones 120. & insuper 52. scr. 55. sec. vnius gradus, qui excessus adhuc satis procul abest à motu Solis vnius diei, qui est 5′ 9. 8″. ferè. Ad 134. autem annos subductus calculus (addito simul dimidio die, propter annos duos vltra bissextiles) complet 134. reuolutiones, & 5′ 9. 8″. Hæc ipsum, vt Mathematicũ (qualis omnino haberi vult, siquidem Mathematicis computationibus sententiam suam defendere contendit) ignorasse non oportebat, quia hæc tyronibus nota esse conuenit. Destructo ergò fundamẽto eius, cætera sua sponte corruunt. Præterea de æquinoctiorum inæquali progressu, de quo suprà cap. 1. dictum est, ipse magis mutus est, quàm piscis. Quare ociosa & scrupulosa eius supputatio, quæ & falsa est, & si quid veri haberet, ad medios tantummodo motus pertineret, nimis infirma est, pro tuendo nouo Kalendario. Ad hæc, haud procul à fine scripti asserit, 10. dies illos in nouo Kalendario sublatos esse ad exemplum Episcoporum concilij Nicæni, qui & ipsi transpositione trium dierum in Martio sui temporis Kalendarium restituerint. Hoc autem esse falsissimum, notum est magis, quàm vt refutatione indigeat. Aequinoctium enim tum, sicut in 21. Martij fuerat inuentum, ita sine omni mutatione & transpositione ibidem est derelictum, nec etiam à patribus eius concilij quidquam de eo fuit ordinatum, &c. Hoc idem author, circa medium scripti, ipsemet asserit (in quo sibi ipsi satis ridiculè contrariatur) quòd scilicet Episcopi æquinoctium nõ reduxerint in 24. diem, sed diem 21. obseruandum statuerint. Si ergò 21. dies Martij factus est limes paschalis, vbi illa tridui transpositio? Insuper satis iocosè nugatur, dum dicit, huius anticipationis causâ, agricolas sæpius errore deceptos, operas suas cõuenienti tempore non peregisse. Quæso vbi hæc vnquam audita sunt? Annè hæc anticipatio errorem inducere potuit operis rusticis? Suntnè rustici asueti ad tempora ea, quæ ante 12. vel 13. centenos annos fuerunt vsitata, vt iam facta mutatione, præsentium temporum operas cum illis antiquis, quibus asueuerint, non ampliùs conferre possint? Cæteras eius ineptias iam discutere tædet.

Ioannes Rasch Viennensis.

Cùm hæc scriberem, oblatus est mihi libellus cuiusdam Ioannis Rasch Viennæ degentis, impressus lingua germanica Monaci, hoc anno 1586. cuius libelli titulus promittit non tantùm explicationem noui Kalendarij, sed etiam refutationem omnis generis obiectionum vulgi aduersus hoc Kalendarium. Verùm cùm eas responsiones auidè quærerem, tandem numero 12. sub titulo, Epacta: inueni 5. obiectiones cum suis solutionibus, quarum prima est, quòd quidam existiment

existiment aureum numerum retinendum (pro epactis) quia ipse temporis successu faciliùs quàm epacta, secundum verum motum Lunæ variari & corrigi possit. 2. Quòd aureus numerus longo vsu magis sit familiaris, ideoq́; intellectu facilior, quàm sint epactæ. 3. Quòd blumbeus ille numerus (aureum intelligit, qui diuturnitate temporis collapsus, blumbeus sit factus) non toties falsius deprehendatur, quàm epacta, imò quòd epactæ rarò vera nouilunia demonstrent, sed vt plurimùm vno, sæpè duobus diebus aberrent, &c. 4. Quòd aureus numerus non sit tollendus, quia peculiarem in kalendario vsum habeat ad epactas inuestigandas. 5. Si aureus numerus derelinquendus esset, propterea quòd falsus sit, futurum, vt eodem fulmine Romano feriendæ aliquando sint epactæ, propterea, quia nec ipsæ sint perpetuæ, &c. Sed cùm de 4. ex his quinq; obiectionibus ego parùm sim solicitus, nullius enim sunt momenti, ideoq́; nec responsiones eius dignas iudico, quæ huic loco inserantur. Nihil enim habent, quàm an aureus numerus in noua kalendario retinendus sit. Ad tertiam autem ex his respondet, quòd differentia illa dependeat partim à diuersis initijs diei ciuilis, eos enim consueta numeratione vulgus inchoat à media nocte, Astronomi verò à meridie: partim à motibus medijs & veris stellarum inter se discrepantibus, cùm autem epactæ motibus medijs congruant, non accusari eas posse, etsi nonnunquam in veris motibus vnius diei discrimen compareat: partim à meridianorum diuersitate, quæ & ipsa differentiam aliquam pariat. Sed quàm friuolæ sint hæ solutiones, manifestum est ex priore parte cap. 2. huius scripti. Ibi enim positi numeri euidenter demonstrant, quòd nulla in re, quam Raschius recitat, sit aliqua fallacia metuenda: Calculus enim illic subductus est ad dies ciuiles vulgò vsitatos, quorum termini non in meridiem, sed in mediam noctem reponuntur: idq́; factum est tam in medijs quàm in veris motibus: nec ad alium atq; alium meridianum, sed ad solum Meridianum vrbis Romæ, ad quem præ cæteris kalendarium hoc nouum, tanquam ad natale solum rectificatum esse oportebat. Sed nihilominus ibi vt plurimùm vnius diei, vel etiam bidui differentia cernitur inter calculum Astronomicum & epactas. Passim autem illo libro demonstrare conatur, quòd Pontifex in kalendario nihil variauerit, sed quòd iam post emendationem antiqua series permaneat. Verum quid de toto illo libello sit sentiendum, ex eo erit colligendum, quòd autor nec fundamenta nec rationes noui kalendarij intelligit: cuius argumentum inde desumitur, quòd ipse cyclum Paschalem dicit esse annorum 210. hoc est, septies triginta, sed quia 11. epactarum loca inueniantur vacua, facit ipse breuissimum cyclum annorum 133. hoc est, septies 19. annorum. Sed quomodo

 hæc

hæc cum cyclo æquationum epactarum conueniant, ipse viderit. Qualis quæso iste cyclus erit annorum 133. vel 210. cùm æquationes illæ, propter duas anticipationes, æquinoctiorum scilicet & lunationum, interrumpant ordinem, aliquando demum in 300. annis, aliquando in 200. vt plurimùm in 100. annis, qua interruptione aliæ epactæ alijs numeris in cyclo decemnouennali cedunt? Cum igitur epactæ, quæ sunt paschales termini, vagentur per omnes terminos aurei numeri, quis poterit inde certus cyclus paschalis, annorum 133. constitui? Cùm ergò nec mentem Pontificis assequatur, nec etiam kalendarij rationes intelligat: facilè quilibet iudicare poterit, quid illud sit futurum, quod pollicetur, se in alio quodam computo, quem etiam publicare velit, ad multa literatorum (de Mathematicis eum loqui puto) arguitur vel quæritur vtrum, responsurum esse. Quod si ergò ipse se tam egregium huius rei putet esse artificem, vt, ad Mathematicorum arguitur vel quæritur vtrum, rationes reddere sciat: respondeat & mihi ad hæc mea arguitur vel quæritur vtrum, quæ hactenus hoc libello, vel etiam priori mea Dialexi, ineptijs & falsitatibus noui kalendarij opposui.

Ioan. Busæus Iesuita Moguntiæ.

Prodijt item anno præterito 1585. disputatio apologetica pro nouo Kalendario, habita in Academia Moguntina ad 3. Idus Martias à Ioanne Busæo Iesuita. In qua ipse sibi persuadet, se reuerendißimi viri, Domini Iacobi Heerbrandi, Theologiæ Doctoris & Professoris in Academia Tubingensi celeberrimi, disputationem contra idem Kalendarium egregiè eluisse & refutasse. Sed tota illa disputatione nihil agitur, quàm quòd incertißima per incertiora probantur: quæ demonstratione egent, pro confeßis sumuntur: quæ à nostris sexcenties ex Sacrosancta Scriptura abunde refutata sunt, pro indubitatis habentur: Scripturæ testimonia in alienum sensum detorquentur, &c. Sed quia hic mihi propositum non est aliàs quàm Astronomicas tractare quæstiones, ideò missas facio cætera disputationis illius capita, qualia sunt: An Pontifici Romano, eiq; soli cura corrigendi & promulgandi Kalendarij incumbat: an eius receptio sit res adiaphora: an eius gratia libertas Christiana, aut aliquis religionis articulus periclitetur: An Pontifex potuerit obseruationem

Thes. 60. *eius sub anathemate præcipere: An mandata ipsius HVMANA (ipse enim obseruationem eius facit necessariam mandato SVO, hoc est, HVMANO,*

Thes. 78. *NON DIVINO) eiusdem sint autoritatis cum mandatis Dei de circumcisione & Baptismo, lege diuina præceptis; Item de carnisprinio, de Romano Pontifice Antichristo &c. De his mihi iam nihil est negocij, quandoquidem*

haud

*haud dubio his & alijs Busæi ineptijs propediem (si modo responsione digna
videantur) respondebitur. Verùm caput causæ primarium præterire ne-
queo. Hoc autem idem est cum principali pontificiorum argumento, de quo
hoc libro egi. In eo ipso sibi egregiè placet. Hoc, inquit, inter vtrumq; Kalenda-* Thes. 39.
*rium interest, quòd vetus crassissimum quendam errorem continet, nouum
verò ab illo errore est vindicatum, atque ideò illud respuẽdum, hoc amplecten-
dum. In nouo Kalendario* OMNIS ERROR & CORRVPTE- Thes 42
LA *sublata est. Sed quam inanis & futilis sit hæc gloriatio, luce meridiana
clarius est ex hoc præsenti examine. Busæus autem & cum ipso alij, sententiæ
huius, quemadmodũ ex tota disputatione comparet, hæc habent fundamenta
1. Pontificis Gregorij XIII. autoritatem, à quo kalendarium nomen habet,* Thes 5. 10.
*quia ab eo profectà & absoluta sit correctio erroris Mathematici, non ex inui-
dia aut contentione, sed* CARITATE MERA, *vt Ecclesia Christi tanto* Thes. 44.
*errore liberaretur. 2. Autoritatem Mathematicorum, quia error veteris ka-
lendarij non Theologorum, sed Mathematicorum studio & industria sit sub-* Thes. 40. 6, 25 19
*latus; & quidem operâ Mathematicorum peritissimorum & sapientissimo-
rum, qui ex primarijs Christiani orbis nationibus delecti sint. 3. Consensum
aliorum Mathematicorum, celeberrimarum Academiarum, amplissimo-
rumq; regnorum. Nam Matheseos, inquit, gnari norunt, & multi ex ipsis non* Thes 10.
*diffitentur, quòd scilicet errorem Iuliani kalendarij rectè correxerit Ponti-
fex. Academiæ verò celeberrimæ, quorum sententiæ quæsitæ sunt, hanc ratio-* Thes 171,
*nem corrigendi itidem collaudarunt, nec Pontifex kalendarium publicauit
priùs, quàm earum consentientes sententias cognouerit. Regna item, ditiones
catholica, quin & Principes & Reges, Italia, Gallia, Hispania, Lusitania, In-* In præfatione.
dia, Polonia, Belgium, Hungaria, Sicilia, Anglia, Scotia, Suetia, correctio- Thesi 6.
nem kalendarij magno silentio receperunt, & mandato Pontificis promptissi- Thes. 27. 62. 168.
mè, haud grauate, & dicto citius, felici successu paruerunt. 214.

*Sed quàm malè materiatum sit (vt verba Busæi in ipsum retorqueam)
vniuersum huius ratiocinationis ædificium, grauis hæc ruina hoc libro demon-
strata, ostendit. Frustra nititur Pontificis autoritate, quæ nimis infirma est,
ad crassissimos errores tuendos. Nimium ipse sibi de sapientia, peritia & indu-
stria Mathematicorum Romam conuocatorum pollicetur; sed res mira, quòd
Busæus eorum eximiam eruditionem tantis laudibus extollit, cùm, qui fue-
rint, nesciat, & quid præstiterint, non intelligat. Nam nihil ipsi de eis, præter
nudam Pontificis relationem in (ventosa) Bulla Kalendario præfixa, fuisse*

 cogni-

cognitum, ex eo patet, quòd pro confirmatione suæ sententiæ, præter illam Bullam nihil habet. Quid de aliorum Mathematicorum consensu sentiendum sit, hic liber docet. Turpe quidem dictu, sed si modò vera fateri liceat: Misera res est, quòd multi in Mathesi rudissimi, pro Mathematicis haberi volunt, sibiq; iudicium de rebus captum suum longè excedentibus arrogare non erubescunt (ex quorum numero etiam est Moguntinus ille C.F.D. de quo paulò antè, Busæo haud dubio notus) qui tamen huius Kalendarij palpabiles absurditates non animaduertunt. Dolenda res, quosdam eas agnoscere, nec pro patriæ salute velle palàm alios de eis monere, sed ad nutum Pontificis, Kalendarium hoc mendosissimum approbare, id Regibus, Principibus, Rebuspublicis, Academijs, & toti orbi, commendare, & ad receptionem cohortari, &c. Frustra igitur Busæus in sinum suum gaudet, quòd Kalendarij restitutione ab
Thes. 43.44. *errore liberatus sit. Verùm, prosequatur ipse Pontificem & correctores laudibus & gratiarum actione, & quoniam vetus Kalendarium vim distinguendi*
Thes. 59. *tempora (ipso dicente) amisit, habeat suum nouum, fruatur eo. Sed tamen, quia victor nondum abire potest, nam fundamentum eius destructum iacet, ideò det operam, vt reliquo suo malè materiato ædificio prospiciat.*

Thes. 83. *Sed quid hoc est, quòd oportuit Pontificem mandato suo sub excommunicatione receptionem præcipiendo, velut pessulo ianuam claudere, vt scilicet Mathematicorum disputationes terminarentur? Item quid est, quòd eru-*
Thes. 170. *ditis & rerum Mathematicarum gnaris omnis porrò disputandi occasio hoc Pontificis anathemate est amputata? Rationem ipse addit: quòd, inquit, in tanta ingeniorum, opinionumq; de ratione corrigendi Kalendarij, vel rationem à Pontifice propositam non approbassent, vel Principibus autores fuissent, ne illam acceptarent. Quid obsecro, hoc est aliud, quàm diffidentia causæ propriæ, & contumelia in Proceres S. Romani Imperij? Etenim si à peritissimis, sapientissimis, & eruditissimis totius orbis Christiani Mathematicis correctio hæc profecta est: si iam antè Principes & Academiæ in hanc correctionem promptissimè consenserunt: si hæc correctio sit perfectissima, nec vlli patrocinetur errori: annon ipsa per se magis fuisset grata animo libero, quàm fulmine anathematis coacto? quare subterfugit Pontifex aliorum Mathematicorum, & quidem peritorum docta iudicia? Non enim loquitur Busæus de imperitis, qui de rebus his, velut cæcus de coloribus iudicant (quale Busæi de hoc Kalendario iudicium est) sed de ERVDITIS & RERVM MATHEMATICARVM GNARIS ipsi sermo est. Sed horum erudita iudicia metuere, & anathemate profligare, profectò totam causam facit suspectam.*

Deinde,

Deinde, mi Busae, anne Proceribus Imperij, Regibus, Principibus, & Rebuspub. de certitudine vel incertitudine noui Kalendarij quidpiam ex suis Mathematicis, quos publicis stipendijs fouent iuratos, quærere non vis esse liberum, vt, si reformatio Pontificia rectißima esset, ipsi eo maiori cum promptitudine in sententiam Pontificis (si velint) descendant? Placet ne vobis huiusmodi seruilia obsequia magis, quàm libera obedientia profecta ex prompta voluntate & tranquilla conscientia, quæ de re ipsa certa sit? An Mathematicis non licet rem Mathematicam mathematicis rationibus examinare, & quid veri quid falsi habeat, inquirere? An postea si quid secus inuentum fuerit, non liceret secundum conscientiæ dictamen patefacere? Imò anne veritas ipsa, cœlum & rerum natura, culpanda erunt, eodemq; anathemate ferienda, si quid aliud habeant, quàm quæ mandato Pontificio consonant? Hæc certè omnia vno nexu copulata sunt. Nam amputata doctis & peritis Mathematicis disputandi occasione: ipsis scientiæ Mathematicæ secreta inuestigandi (loquor de ijs quæ ad Kalendarium pertinent) licentia amputatur: veritati, ne veritas sit, præcipitur: Magnatibus verò ne de veritate certiores fieri cupiant, interdicitur: vel si etiam eam à suis Mathematicis exposcant, tum hi, quomodo in rei veritate Kalendarij huius rationes se habeant, ne edisserant, prohibentur, sed potius vt Pontifici in decipiendo toto Mundo coadiutores sint, sub indignatione Dei Omnipotentis astringuntur. Iam nunc, mi Busæe, cogites tecum, qui nam sint autores tantorum malorum, & turbarum, quæ huius fœdißimi Kalendarij gratia exorta sunt, de quibus satis multa in tua disputatione, y né, qui vitiosi huius Kalēdarij receptionē recusant, an qui sub speciosa promißione pro ouo scorpionem obtrudunt? Valeat ergo Kalendarium nouū, valeat eius anathema, quod totum Mundum vult suum esse mancipium.

In fine disputationis explodit Busæus sententiam Thobiæ Molleri. Mirū verò, quòd ipse neglectis alijs, in solū hoc Molleri scriptum inciderit. Sed nimis præcipitanter ex sola illa Molleriana instructione (cui tribuo, quantum ipsa ferre potest) concludit, quòd qui Kalendarium nouum impugnant, conentur vanis & falsis coniecturis lucem eius obscurare, hoc enim scripto demonstratum videt, quòd ipsum iam antè nimis sit obscurum. Quin potius iam omnes intelligunt, quàm vanißimis fundamentis nouum Kalendarium innitatur, & quàm subdolis technis subintrusum sit.

Hæc cùm ita sint, cùm coràm spectetis, vos Mathematici, quàm nihil certitudinis à nouo kalendario expectari poßit, cùm in conscientia vestra conuicti

 sitis,

suis, quòd ipsum præter meritum defenderitis: Quid facietis? Consilio obsecro parcite fideli. Nolite ficulnea quærere erratis vestris tegumenta, nolite falsitates eius vlterius tanta pertinacia excusare. Errasse quidem vos pœniteat, sed in errore agnito persistere pudeat. Quare oro vos per caput vestrum, parcite vobis ipsis, nam alioqui fœdam hanc maculam pertinaciæ & obstinati animi, emendationem non admittentis, nunquam abluetis. Vos per omnia sacra obsecro: parcite toto Mathematicorum augusto nostro ordini, in quo, per gratiam Dei, hoc nostro seculo quàm plurimi viri, pietate & insigni eruditione præstantissimi inueniuntur: Qui omnes propter vos male audire coguntur. Nam vbique terrarum discordiarum & malorum, huius gratia exortorum, culpa nemini, nisi Mathematicis tàm insontibus, quàm nocentibus inuritur, quasi propter solœcismum aliquem Astronomicum ipsorum gratia tollendum & corrigendum, tot, tantæq; funestæ turbæ hactenus excitandæ fuerint: Cùm tamen nemo, nisi hoc nomine minus sanus, vllam in Kalendario correctionem, multò minus tam horrendas turbas, hac correctione mouendas expetiuerit. Quin potius per misericordiam Dei omnipotentis vos obtestor, date gloriam Deo, agnoscite errores hos, in quos forsan ex imprudentia incidistis, nolite vestris consilijs vnanimem Ecclesiæ, hoc in genere, concordiam, quæ vltra mille annos inuariata in Romano imperio constitit, posthac, violare. Nulla vel vos vel quenquam alium vrget necessitas (nisi forsan detestanda libido) huiusmodi per Kalendarium nouum dissidijs Ecclesias diuellere: nemini conducit hoc Kalendarium, nisi forsan Clericis in officijs suis peragendis: At contrà hac ipsa via communiter lites oriuntur in Ecclesijs, turbantur politiæ, confunduntur liberales scientiæ, præsertim Mathematicæ nostræ: quin & istis molestia non exigua imponitur, quibus hoc ipsum Kalendarium profuturum putatur: Quid enim oblectationis inde habebunt, cùm nulla in eo sit certitudo, sed crassis & palpabilibus absurditatibus refertum sit. Parcite ergò populo Dei sancto, parcite ciuili hominum consuetudini, parcite nobilissimis nostris scientijs. Satis superq;, & plus quam satis malorum hactenus est excitatum, quæ si quis adaugere voluerit, & si aliquantisper se id impunè posse ferre speret, vindictam tamen Dei omnipotentis non effugiet. Deum Patrem Saluatoris nostri Iesu Christi ardentibus precibus adoro, vt ipse cum Spiritu suo sancto clementer nobis adesse, nos protegere, corruptelas auertere, & hisce malis exoptatum finem imponere dignetur.

AMEN.